134. Tiistaina 9 päivänä marraskuuta 1993

kello 14

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

S.

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta 3961

Hallituksen esitys n:o 107
Toivomusaloite n:o 1109/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

Kolmas käsittely:

2) Ehdotukset laiksi verotuslain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 122
Lakialoite n:o 42/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43

3) Ehdotus laiksi perintö- ja lahjaverotuksen toimittamisesta vuonna 1994 ..... „

Hallituksen esitys n:o 217
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

4) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994 3962

Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

5) Ehdotus laiksi teleliikenteen verottamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 197
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

S.

6) Ehdotus laiksi Irlannin kanssa tulo- ja myyntivoittoveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. 3963

Hallituksen esitys n:o 210
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

7) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys n:o 211
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

8) Ehdotus laiksi Latvian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 3964

Hallituksen esitys n:o 212
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

9) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. „

Hallituksen esitys n:o 213
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51

10) Ehdotus laiksi Viron kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ..... „

Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52

S.

11) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista papiston erioikeuksiin 3965

Hallituksen esitys n:o 22
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15

12) Ehdotus kirkkolaiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 23
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16

13) Ehdotus laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 221
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

14) Ehdotus laiksi merilain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 230
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

15) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä Karttakeskuksesta annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 164
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

16) Ehdotus laiksi lihantarkastuslain muuttamisesta 3966

Hallituksen esitys n:o 163
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

17) Ehdotukset laeiksi sokerilain 5 §:n, kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain 3 §:n sekä kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

S.

18) Ehdotus laiksi hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta 3966

Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

19) Ehdotus laiksi opettajankoulutuslain 11 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 150
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

20) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta ... 3968

Hallituksen esitys n:o 154
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

21) Ehdotus laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta 3970

Hallituksen esitys n:o 155
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13

22) Ehdotus laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta 3971

Hallituksen esitys n:o 201
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14

23) Ehdotukset laeiksi lääkelain, sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n sekä liikevaihtoverolain muuttamisesta 3973

Hallituksen esitys n:o 101
Toivomusaloite n:o 166
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29

24) Ehdotukset laeiksi vuodelta 1994 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta, työttömyyskassalain 34 §:n muuttamisesta, työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja työttömyysvakuutusmaksusta

S.

vuonna 1994 sekä työttömyyskassalain 33 a §:n muuttamisesta 3973

Hallituksen esitykset n:ot 84 ja 238
Lakialoite n:o 33
Toivomusaloitteet n:ot 338/1992 vp, 163 ja 165 sekä 198
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31

25) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta 3976

Hallituksen esitys n:o 170
Toivomusaloitteet n:ot 1160, 1415/1991 vp sekä 305/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

26) Ehdotukset lääkinnällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskeviksi laeiksi 3977

Hallituksen esitys n:o 186
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

27) Ehdotus laiksi oikeusturvavakuutuksen sopimusehdoista ..... „

Hallituksen esitys n:o 137
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

28) Ehdotukset laeiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja vakuutusyhtiön toimilupamaksusta 3978

Hallituksen esitys n:o 184
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

29) Ehdotus laiksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 165
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

30) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 232
Talousvaliokunnan mietintö n:o 35

S.

31) Ehdotus laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta 3978

Hallituksen esitys n:o 182
Talousvaliokunnan mietintö n:o 36

32) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 166
Talousvaliokunnan mietintö n:o 37

33) Ehdotus laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 167
Talousvaliokunnan mietintö n:o 38

Toinen käsittely:

34) Ehdotukset laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä ja laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta 3979

Hallituksen esitys n:o 208
Toivomusaloite n:o 1156/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30

Ainoa käsittely:

35) Muistutus apulaisoikeuskanslerin ja apulaisoikeusasiamiehen virkatoimen lainvastaisuudesta 3983

Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12

Ensimmäinen käsittely:

36) Ehdotukset laeiksi leimaverolain muuttamisesta sekä verotuslain 131 §:n, perintö- ja lahjaverolain 65 §:n ja liikevaihtoverolain 134 §:n 2 momentin kumoamisesta 3990

Hallituksen esitys n:o 141
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46

S.

37) Ehdotukset laeiksi mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä sekä mittayksiköistä ja mittaamisvälineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta 3991

Hallituksen esitys n:o 231
Talousvaliokunnan mietintö n:o 39

38) Ehdotukset laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 360/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 40

Pöydällepanoa varten esitellään:

39) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä laiksi lääninoikeuslain 10 §:n väliaikaisesta muuttamisesta (HE 144) ..... „

40) Lakivaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksestä laeiksi jakolain ja eräiden muiden asioiden käsittelyä maaoikeudessa koskevien lakien muuttamisesta (HE 189) ..... „

41) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen kehitysyhteistyökertomuksesta vuodelta 1991 (K 16/1992 vp) 3992

42) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksestä laiksi metsästyslain muuttamisesta (HE 245) „

43) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksestä opintokeskuslaiksi (HE 119) ..... „

44) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä jätelaiksi ja laiksi ympäristölupamenettelylain muuttamisesta (HE 77) ..... „

45) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä rakennussuojelulain muuttamisesta (HE 241) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi edustajat Biaudet, Donner, Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Kankaanniemi, Kuuskoski, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lipponen, Louvo, Malm, Metsämäki, Moilanen, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala O., Paasio, Pietikäinen S., Rehn O., Riihijärvi, Rossi, Ryynänen, Saastamoinen, Salolainen, Tiuri, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Viinanen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Tiuri, Malm, Nikula, Mölsä ja Kankaanniemi.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi ed. Lipponen, virkatehtävien vuoksi edustajat Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Järvilahti, Kankaanniemi, M. Laukkanen, Louvo, Metsämäki, Moilanen, Nordman, Norrback, Nyby, O. Ojala, S. Pietikäinen, E. Rehn, Riihijärvi, Rossi, Saastamoinen, Salolainen, Tuomioja, Turunen, Uosukainen ja Viinanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Malm ja Nikula sekä tämän kuun 12 päivään sairauden vuoksi ed. O. Rehn, virkatehtävien vuoksi edustajat Donner, Jaakonsaari, Juhantalo, M. Laukkanen, Paasio ja Wahlström sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Kuuskoski ja Ryynänen.

Uusia hallituksen esityksiä

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan marraskuun 5 päivältä ovat eduskunnalle saapuneet hallituksen esitykset n:ot 268—277, jotka nyt on edustajille jaettu.

Eduskunnan tietoon saatettu asetus

Puhemies: Ilmoitetaan, että eräiden Suomelle Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenenä

kuuluvien velvoitusten täyttämisestä 29 päivänä joulukuuta 1967 annetun lain 2 §:ssä säädetyssä tarkoituksessa on eduskunnalle, puhemiehelle osoitettuna, saapunut sanotun lain nojalla 29 päivänä lokakuuta 1993 annettu

Asetus Yhdistyneiden Kansakuntien turvallisuusneuvoston Haitia koskevaan päätökseen perustuvien velvoitusten täyttämisestä annetun asetuksen muuttamisesta.

Tämä asetus on nyt saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edustajille.

Kirjalliset kysymykset

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 516, 518, 521—523, 525—530, 532, 534, 535, 549 ja 550. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

P ä i v ä j ä r j e s t y k s e s s ä o l e v a t a s i a t :

1) Ehdotus laiksi erikoissairaanhoitolain 47 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 107
Toivomusaloite n:o 1109/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 22. Keskustelu asiasta julistettiin päättyneeksi viime torstaina pidetyssä ensimmäisessä istunnossa.

Keskustelussa on ed. Puisto ed. U. Anttilan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin suureen valiokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian käsittelyä sitä suureen valiokuntaan lähettämättä, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Puiston ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 47 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 46. (Ään. 1)

Eduskunta on päättänyt jatkaa asian käsittelyä sitä suureen valiokuntaan lähettämättä.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotukset laiksi verotuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 122
Lakialoite n:o 42/1991 vp
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 43

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty, hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi perintö- ja lahjaverotuksen toimittamisesta vuonna 1994

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 217
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 44

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi kansaneläkelaitoksen rahoituksen väliaikaisesta muuttamisesta vuonna 1994

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 161
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 45

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi teleliikenteen verottamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 197
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 47

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.

Perusteluna on se, että televeron tuoma lisärasitus muodostuu kohtuuttomaksi mm. liikuntavammaisille ihmisille. Sen lisäksi se vaikeuttaa vakavalla tavalla suomalaista high tech -teollisuutta sekä vaikeuttaa ja heikentää pienten ja keskisuurten yritysten toimintaa.

Ed. A p u k k a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Luukkaisen tekemää hylkäyehdotusta.

Meidänkin mielestämme kyseessä on tyypillinen hölmöläisten peitonjatkolaki. Kun hallitus puhuu kauniisti kilpailun puolesta ja on kilpailulla luvannut alentaa telemaksuja, nyt keksitään tällainen televero, joka on periaatteessa aivan tuulesta temmattu. Erityisesti tämä juuri koskettaa kaikkein vähävaraisimpia ihmisiä, invalideja, jotka ovat hyvin pienituloisia ihmisiä, samoin kuin vanhuksia. Molemmille näille ryhmille on puhelin monellekin hyvin tärkeä pelkästään ns. turvapuhelimena. Nämä henkilöt eivät juuri soittele puhelimella, mutta siihen liittyy turvapuhelinjärjestelmä. Sen vuoksi on aivan kohtuutonta, että televeron korotuksessa lähdetään kaikkien, myös perusmaksujen korottamisesta. Olisi ollut jotenkin ymmärrettävämpää, jos olisi pelkästään liikennöintimaksuista ollut kysymys ja niiden korottamisesta, jolloin juuri vaikeimmassa asemassa olevat pienituloiset erityisryhmät, invalidit ja vanhukset olisivat tältä säästyneet.

Sen lisäksi tämä on aika kummallista tavallaan kaksinkertaista verotusta. Hallituksen esityksessä puhutaan pienemmästä kertymästä kuin tosiasiassa tulee. Tämän lisäksi tulee liikevaihtovero, myöhemmin mahdollinen arvonlisävero päälle, jolloin tämä on kertautuva vero.

Yritysten kannaltakin tämä on erittäin huono vero, koska se on vähennyskelvoton. Siksi olisi edes pitänyt yrityspuolen ihmisiä ymmärtää, kun he sanoivat, että tällaista veroa ei ainakaan pitäisi missään tapauksessa ennen arvonlisäverojärjestelmään siirtymistä toteuttaa.

Ed. B a c k m a n : Herra puhemies! Kun kotimarkkinat ovat jo nyt syvässä lamassa ja lama edelleen syvenee, televero tulee nimenomaan pienyritystoiminnan osalta tuomaan lisäkustannuksia eikä tässä mielessä ole lainkaan elvyttävä vaan päinvastoin talouden syöksykierrettä edelleen syventävä.

Kannatan lakiehdotuksen hylkäämistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Luukkainen ed. Apukan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Björkenheim, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Ihamäki, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen,

Laakkonen, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Markkula, Mattila, Morri, Mölsä, Niinistö, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Rusanen, Röntynen, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Toivonen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Leppänen P., Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Biaudet, Donner, Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Komi, Kuuskoski, Kääriäinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lipponen, Louvo, Malm, Metsämäki, Moilanen, Mäki-Hakola, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala O., Ollila, Paasio, Pietikäinen S., Pokka, Ranta, Rehn O., Riihijärvi, Rossi, Ryynänen, Saapunki, Saastamoinen, Salolainen, Tiuri, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Viinanen, Väyrynen ja Wahlström.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 78 jaa- ja 71 ei-ääntä; poissa 50. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus laiksi Irlannin kanssa tulo- ja myyntivoittoveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 210
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 48

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 211
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 49

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi Latvian kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 212
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 50

P u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus laiksi Liettuan kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 213
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 51

P u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus laiksi Viron kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 214
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 52

P u h e m i e s: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ehdotus laiksi eräistä poikkeuksista papiston erioikeuksiin

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 22
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 15

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen kuluessa on esitettävä kaikki asiassa tehtävät ehdotukset. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta.

Koska toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus on käsiteltävä perustuslain säätämisjärjestyksessä, ehdotan meneteltäväksi seuraavasti:

Ensin tehdään päätös siitä hallintovaliokunnan ehdotuksesta, joka koskee lakiehdotuksen julistamista kiireelliseksi. Jos hallintovaliokunnan ehdotus hyväksytään, päätetään lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos ehdotus kiireelliseksi julistamisesta hylätään, tehdään päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä jätettäväksi lepäämään tai sen hylkäämisestä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi yksimielisesti.

Lakiehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus kirkkolaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 23
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Koska lakiehdotus koskee kirkkolakia, huomautan valtiopäiväjärjestyksen 61 §:n säännöksestä, jonka mukaan muut kuin evankelis-luterilaiseen uskontunnustukseen kuuluvat eivät saa ottaa osaa kirkkolain käsittelyyn.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus laiksi valtion virkamiehen ja työntekijän terveydenhuollosta ulkomailla annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 221
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

14) Ehdotus laiksi merilain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 230
Liikennevaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

15) Ehdotukset laeiksi valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa Karttakeskuksen hallinnassa oleva omaisuus perustettavalle valtionyhtiölle sekä Karttakeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 164
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 16

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

16) Ehdotus laiksi lihantarkastuslain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 163
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 17

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

17) Ehdotukset laeiksi sokerilain 5 §:n, kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain 3 §:n sekä kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 229
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 18

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

18) Ehdotus laiksi hukkakauran torjunnasta annetun lain 11 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 162
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 19

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

19) Ehdotus laiksi opettajankoulutuslain 11 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 150
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. von B e l l : Herra puhemies! Opettajien kouluttajien ammattitaidon ylläpitäminen, ajanmukaisuus ja kehittäminen on opettajakoulutuksen kannalta erittäin keskeistä. Opettajien kouluttajien täydennyskoulutus on sen takia tärkeää ja ajan vaatimaa. Se luo mahdollisuudet saavuttaa juuri nämä tavoitteet. Opintolukukausijärjestelmä on täyttänyt nämä vaatimukset. Opettajakouluttajien opintolukukaudella on merkittävä osuus tässä kehityksessä ja nyt, herra puhemies, tämä lakiesitys estää tämän myönteisen kehityksen.

Siksi ehdotan sivistysvaliokunnan mietintöön jätetyn vastalauseen mukaisesti, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä sovelletaan opettajankoulutuslain säännöksiä, joiden mukaan yliopistojen opettajankoulutusyksiköiden lehtoreilla sekä harjoittelukoulujen rehtoreilla ja lehtoreilla on oikeus ja velvollisuus yhden lukukauden virkavapauteen opiskelua varten aina seitsemän vuoden palvelun jälkeen tällaisessa virassa. Nyt hallitus esittää, että kolmen vuoden aikana ei tätä oikeutta eikä velvollisuutta noudatettaisi. Kuitenkin kokemukset opintolukukaudesta ovat olleet hyvin myönteisiä ja virkavapauden aikana tapahtuvaa opiskelua on jatkuvasti kehitetty korkeakoulujen asiantuntemusta hyödyntäen.

Väylä, jolla nopeimmin kehitetään koulutusta, on opettajankoulutus. Opettajankouluttajien vastuu on hyvin suuri, onhan opettajan työ vastuullisin ja merkittävin tehtävä yhteiskunnassa, ainakin minun mielestäni. Sen tähden opettajankouluttajien ammattitaidon ylläpitäminen, ajanmukaisuus ja kehittäminen on opettajankoulutuksen kannalta erittäin keskeistä. Tämän ryhmän täydennyskoulutukselle tulee asettaa tavallista vaativammat tavoitteet ja luoda myös mahdollisuudet saavuttaa nämä tavoitteet. Opintolukukausijärjestelmä on täyttänyt omalta osaltaan näitä vaatimuksia. Opettajankouluttajien opintolukukaudella on siis merkitystä koko alan kehittämiselle. Opettajien kouluttajien pitää edelleen olla paitsi oikeutettuja myös velvoitettuja opintolukukauteensa.

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tätä mieltä ja sen tähden kannatan ed. von Bellin tekemää lakiehdotuksen hylkäysehdotusta.

Tässä yhteydessä on syytä lyhyesti puuttua myös erääseen opettajankoulutukseen liittyvään hyvin tärkeään asiaan. Nimittäin yliopistojen yhteydessä toimii opettajankoulutukseen liittyen harjoittelukouluja ja nyt ne aiotaan lopettaa. Tällainen hanke on opetusministeriössä ilmeisesti meneillään. Se on todella järjetön hanke eikä sellaista pitäisi missään tapauksessa toteuttaa. On erittäin viisasta, että harjoittelukoulut toimivat juuri yliopistojen yhteydessä. Meidän nykyinen mallimme on herättänyt suurta ja myönteistä huomiota jopa Euroopassa, jossa opettajankoulutusta parhaillaan kehitellään. Meidän mallimme on saanut todella paljon kiitosta henkilöiden taholta, jotka ovat käyneet siihen tutustumassa Suomessa.

Opettajankoulutusta on toki syytä edelleen kehittää mutta nykyisen järjestelmän puitteissa. Tämä on mielestäni erittäin tärkeä asia, kun puhutaan opettajankoulutuksen kehittämisestä. Tämä harjoittelukoulujen lopettamishanke, josta äsken puhuin, liittyy opettajankoulutuksen romuttamisen piiriin.

Ed. Hacklin: Arvoisa puhemies! Vastalauseessa ilmenevillä perusteilla kannatan ed. von Bellin tämän lain hylkäysehdotusta. Kun koulutuksen uudistamisesta puhutaan, niin yleensä opettajankoulutus ja opettajankouluttajien koulutus unohdetaan tässä yhteydessä. Jos tämä laki nyt toteutuu, niin se merkitsee kolmen vuoden taukoa opettajankouluttajien opintolukukauteen, ja se on ehdottomasti liian pitkä aika. Opettajankouluttajat menettävät tuen, jota he tarvitsevat viedäkseen opettajankoulutusta eteenpäin. Kannatan hylkäämistä.

Ed. Kasurinen: Herra puhemies! Olemme vasta eduskunnassa saaneet hallituksen selonteon koskien Suomen kansan tulevaisuutta. Katson, että Suomen kansan tulevaisuutta ja sitä uutta, mitä hallitus selonteossaan kaipaa, voidaan rakentaa vain koulutuksen kautta. Koulutuksessa tarvitaan ajanmukaisia ja aikaansa seuraavia opettajia. Näin ollen on kovin lyhytnäköistä sellainen politiikka, jossa tavallaan luovutetaan välineet opettajien korkean ammattitaidon ylläpitämiseksi.

Katson, että sivistysvaliokunnan vähemmistöön jääneiden edustajien kanta, joiden vastalauseessa esitetään tämän lakiehdotuksen hylkäämistä, on tässä tilanteessa ainoa oikea menettely. Meidän on huolehdittava tulevaisuudestamme, ja sitä tulevaisuutta rakentavat lapset ja nuoret ja heidän opettajansa. Hallitus on hyvin lyhytnäköinen politiikassaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. von Bell ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Ihamäki, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kauppinen, Kivelä, Kohijoki, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Niinistö, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Renko, Rusanen, Rön-

tynen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Toivonen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Seppänen, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tykkyläinen, Törnqvist, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Aula, Biaudet, Donner, Dromberg, Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Kemppainen, Koistinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laaksonen, Lahtinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Leppänen P., Lipponen, Louekoski, Louvo, Malm, Metsämäki, Moilanen, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala O., Ollila, Paasio, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Ranta, Rehn O., Renlund, Riihijärvi, Rossi, Ryynänen, Saastamoinen, Salolainen, Savolainen, Skinnari, Tennilä, Tiuri, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Viinanen, Vähäkangas ja Wahlström.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 75 jaa- ja 63 ei-ääntä; poissa 61. (Ään. 3)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

20) Ehdotus laiksi taiteilijaprofessorin viroista ja valtion taiteilija-apurahoista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 154
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Olemme käsittelemässä varsin periaatteellista kysymystä sekä hallituksen esityksen n:o 154 että 155 osalta. Veikkausvoittovarojen tuottoa ollaan siirtämässä valtion lakisääteisten menojen katteeksi ja alkuperäisiin tarkoituksiin tieteeseen, kulttuuriin, liikuntaan ja nuorisotyöhön käytettävät varat siis supistuvat. Näin tehdään, vaikka eduskunta on edellyttänyt tämän vuoden budjetin käsittelyn yhteydessä, että veikkaus- ja raha-arpajaisten voittovarojen käyttämisessä palataan normaaliin käytäntöön vuonna 1994. Nyt tämä samainen eduskunta hallituspuolueiden voimin näköjään hyväksyy edelleenkin tämän leikkausmenettelyn. Veikkausvoittovaroja käytetään 100 miljoonaa markkaa jälleen lakisääteisiin menoihin kuten tänäkin vuonna, ja kattoa ei näytä tulevan, ei ehkä vielä sitäkään seuraavana vuonna. Sen tähden valiokunnassa olevat oppositioryhmät eivät ole voineet hyväksyä näitä esityksiä, siis hallituksen esityksiä 154 ja 155. Tällä perusteella ehdotan, että hallituksen esitykseen n:o 154 sisältyvä lakiehdotus hylätään.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää hylkäysehdotusta ja ehdotan vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Totean, että olemme jälleen käsittelemässä säästölakeja, jotka koskevat veikkausvoittovaroja. Me emme voi sallia sitä, että jälleen kerran karsitaan taiteilijoille heidän virkoihinsa tulevia apurahoja.

Ensiksi kannatan ed. Astalan hylkäysehdotusta ja lisäksi kannatan ed. Pykäläisen perustelulausumaehdotusta.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Pohjoismaiden ja myös Euroopan tasolla on pi-

detty esimerkillisenä Suomessa omaksuttua apurahajärjestelmää. Näin ollen sen jatkuvuudesta ja pysyvyydestä on käsitykseni mukaan syytä kantaa huolta. Kuitenkin nyt käsiteltävänä ja kahteen seuraavana esityslistalla olevaan asiaan liittyy periaatteellinen kysymys Veikkauksen tuoton käytöstä. Tähän asti olemme pitäneet pyhänä sitä periaatetta, että tuotto käytetään nuorison, liikunnan mutta myös taiteen tukemiseen niiltä osin kuin se ei perustu lakisääteiseen toimintaan.

Pelkään pahoin, että tämä säästölain muodossa oleva väliaikainen menettely, joka nyt on käsiteltävänä, tulee merkitsemään pysyvää järjestelmää ennen pitkää. Sen vuoksi vetoan hallituspuolueiden täällä oleviin kansanedustajiin, että älkää nyt salliko tämän meillä hyväksi koetun järjestelmän purkamista näin lyhytnäköisesti. (Ed. Halonen: Kyllä he sallivat!)

Ed. Kaarilahti: Arvoisa puhemies! Kuten ed. Kasurisen puheesta kävi ilmi, ollaan nyt sen periaatteellisen kysymyksen edessä jälleen kerran, mihin Raha-automaattiyhdistyksen varoja ja veikkausvoittorahoja käytetään. Mielestäni olen itse säästöesitysten takana, mutta näin periaatteellisessa kysymyksessä on kysymys siitä, sallimmeko jatkuvasti valtion säästötoimenpiteiden, lakisääteisten toimenpiteiden rahoituksen tapahtuvan budjetin ulkopuolisen rahoituksen kautta. Jos säästöjä tehdään, olen sitä mieltä, että ne tulee tehdä oikeilla nimikkeillä. Säästetään, supistetaan, jos siihen on tarvetta, mutta tehdään se budjetin kautta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Astala ed. Pykäläisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. Pykäläinen on ed. Tykkyläisen kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

Puhemies: Ensin on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Puhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Ihamäki, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Karhunen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Laakkonen, Lamminen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Niinistö, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Toivonen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kaarilahti, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Aula, Biaudet, Donner, Dromberg, Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Koistinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laaksonen, Lahtinen, Laivoranta, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Leppänen P., Lipponen, Louekoski, Louvo, Malm, Metsämäki, Moilanen, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala O., Ollila, Paasio, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Ranta, Rehn O., Riihijärvi, Rossi,

Ryynänen, Saastamoinen, Salolainen, Tiuri, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Viinanen, Vähäkangas ja Wahlström.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 74 jaa- ja 68 ei-ääntä; poissa 57. (Ään. 4)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi päätetään ed. Pykäläisen perustelulausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pykäläisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 68 jaa- ja 64 ei-ääntä; poissa 67. (Ään. 5)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

21) Ehdotus laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 155
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 13

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa herra puhemies! Tämä koskee samaa asiaa kuin edellinenkin kohta. Emme voi hyväksyä tätä. Eduskunnan tekemän päätöksen yhteydessä viime vuoden budjettikäsittelyssä eduskunta edellytti, että veikkaus- ja raha-arpajaisvoittovaroja ei käytetä budjetin yleiskatteeksi enää tänä vuonna eikä jatkossakaan, joten ehdotan, että tämä lakiehdotus hylättäisiin.
Lisäksi ehdotan, että hyväksytään vastalauseen mukainen perustelulausuma.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen tekemää ehdotusta tämän lakiehdotuksen hylkäämisestä sekä hänen lausumaehdotustaan.

Ed. R ä t y : Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Pykäläisen tekemiä ehdotuksia.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. Tiuri merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Pykäläinen ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.
Lisäksi on ed. Pykäläinen ed. Astalan kannattamana ehdottanut vastalauseeseen sisältyvää perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätökset:

P u h e m i e s : Ensin on päätettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edistaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Björkenheim, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Ihamäki, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kalli, Kallis, Kanerva, Karhunen, Kemppainen, Kivelä, Kohijoki, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Lax, Lehtosaari, Leppänen J., Liikkanen, Lindqvist, Linnainmaa, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Niinistö, Näsi, Pekkarinen, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafs-

son, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kaarilahti, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Luhtanen, Luttinen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Ukkola, Urpilainen, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Alho, Aula, Biaudet, Donner, Dromberg, Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Kankaanniemi, Kauppinen, Koistinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laaksonen, Lahtinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Lehtinen, Leppänen P., Lipponen, Louekoski, Louvo, Malm, Metsämäki, Moilanen, Mölsä, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Ojala O., Ollila, Paasio, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Pokka, Ranta, Rehn O., Riihijärvi, Rossi, Ryynänen, Saastamoinen, Salolainen, Suhonen, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Viinanen, Vähäkangas ja Wahlström.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 76 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 56. (Ään. 6)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi päätetään ed. Pykäläisen perustelulausumaehdotuksesta.

Mietintö "jaa", ed. Pykäläisen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 69 ei-ääntä; poissa 53. (Ään. 7)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

22) Ehdotus laiksi eräistä kirjailijoille ja kääntäjille suoritettavista apurahoista ja avustuksista annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 201
Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 14

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. T y k k y l ä i n e n : Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että olemme joutuneet tänään käsittelemään sivistysvaliokunnan esityksiä, jotka valitettavasti ovat kaikki olleet selviä säästöjä. Toivottavasti tässä esityksessä, jota nyt käsittelemme, hallituspuolueet voisivat toimia toisin, ettei vietäisi enää lisää kirjailijoilta ja kääntäjiltä.

Käsittelemme kirjastokorvausjärjestelmää koskevaa lakia. Hallitus haluaa lainmuutoksella poistaa avustusten osittaisen päällekkäisyyden yleisen sosiaali- ja eläketurvan kanssa. Esitys kuitenkin merkitsee kirjailijoiden sosiaaliturvan heikentämistä. Kirjastokorvausjärjestelmä on kirjailijoille tärkein tukimuoto. Suomi on niin pieni kielialue, että ei voi kuvitella kirjailijoiden voivan ansaita elantoaan tekijänpalkkioilla. Kirjoja on mahdotonta myydä täällä niin suuria määriä. Kirjastokorvaukset antavat perustoimeentulon. Ne samalla auttavat kulttuurityötä edistäessään kirjallisuuden leviämistä.

Nyt siis hallitus haluaa poistaa kirjailijoilta ja kääntäjiltä tähän järjestelmään kuuluvat sairaus- ja työkyvyttömyysavustukset lähes täysin sekä vähentää ahtaissa taloudellisissa oloissa elävien iäkkäiden kirjailijoiden avustuksia. Toisaalta hallitus on myös antanut lainmuutosesityksensä kesken asian selvitystyön.

Taiteen keskustoimikunta on nimittäin noin vuosi sitten esittänyt, että asetettaisiin komitea selvittämään taiteilijapolitiikkaa. Siinä voitaisiin tarkastella verotus-, eläke-, työttömyysturvaym. taiteilijoiden toimeentuloon liittyviä kysymyksiä. Periaatteena tulisi olla, että taiteilijat voisivat ansaita oman toimeentulonsa omalla työllään. Sekä hallitus että sivistysvaliokunta tahoillaan ovat selvitystä kiirehtineet.

Sivistysvaliokunnan oppositiopuolen kansanedustajat eivät voi hyväksyä hallituksen esitystä siitä syystä, että se heikentää kirjailijoiden ja kääntäjien sosiaaliturvaa. Sosialidemokraattinen valiokuntaryhmä ei voi hyväksyä tällaisen erillis-

esityksen antamista ennen kuin on tehty kokonaisselvitys ja tämä asia on tosiaankin tuotu eduskunnan ja valiokunnan käsittelyyn.

Arvoisa puhemies! Edellä olevilla perusteluilla ja sivistysvaliokunnan vastalauseeseen viitaten ehdotan, että lakiehdotus hylättäisiin.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Esillä oleva hallituksen esitys tähtää kirjailijoiden sosiaaliturvan merkittävään heikentämiseen poistamalla heiltä lähes tyystin ns. kirjastokorvausjärjestelmään kuuluvat sairaus- ja työkyvyttömyysavustukset ja vähentämällä ahtaissa taloudellisissa oloissa elävien iäkkäiden kirjailijoiden avustuksia.

Kirjastokorvausapurahahan syntyi tarpeesta edistää kotimaista kirjallisuutta ja parantaa, itse asiassa luoda, kirjailijoiden sosiaaliturvaa. Sen hallituskin perusteluissaan toteaa. Onko kirjailijoiden sosiaaliturva näiden 30 vuoden aikana parantunut siinä määrin, ettei sairaus- ja työkyvyttömyysavustuksia enää tarvita? Ei ole, on vastaus. On siis vaikea ymmärtää, että näin olennaista muutosta esitetään ilman minkäänlaista kokonaisselvitystä kirjailijoiden sosiaali- ja eläketurvasta. Myös taiteen keskustoimikunta on kiinnittänyt tähän asiaan huomiota valiokunnassa asiantuntijana ollessaan ja heidän kannaltaan on johdonmukaista todeta, että esimerkiksi taiteilijoiden sosiaaliturvaan liittyviin järjestelyihin ei tulisi tehdä yksityiskohtaisiakaan muutoksia ennen edellä mainittuun selvitystyöhön perustuvan laajemman toimenpidesuosituksen valmistumista.

Sivistysvaliokunta on kiinnittänyt myös asiaan huomiota kulttuuripoliittisen selonteon mietintöä laatiessaan ja on edellyttänyt taiteilijoiden sosioekonomisen tason tutkimista. Kokonaisselvitys on saatava ennen kuin voidaan ryhtyä ajattelemaankaan mitään tämän kaltaisia muutoksia, joita mm. tämä lakiesitys sisällään pitää. Tähän muuten liittyy sekin, että taiteilijaeläkkeitä on lähdetty supistamaan tänä vuonna 10:llä, ehdotus ensi vuodeksi on jälleen 10:llä supistamisesta. Siis nyt aiotaan tehdä koko ajan yksittäisiä päätöksiä taitelijoiden sosiaaliturvan murentamisesta. Nyt käsittelyssä olevassa laissa tämä asia koskee kirjailijoita.

Ed. A n d e r s s o n : Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä edellisten puhujien kanssa siitä, että taiteilijoiden, siis kirjailijoiden ja kääntäjien, toimeentulon heikentäminen Suomessa on erittäin kielteinen toimenpide. Kirjailijoille ja kääntäjille kirjastokorvaukset ja niihin liittyvät sosiaalietuudet, jotka liittyvät sairauskorvauksiin ja vanheneville kirjailijoille maksettaviin eläkkeisiin, ovat hyvin olennainen asia. Ehkä ei ole yleisessä tiedossa, että kirjailijoiden ansiotulo Suomessa on erittäin alhainen. Varsinkin ikääntyvä kirjailijapolvi elää usein aivan uskomattoman pienillä tuloilla.

Vastalauseessa vaaditaan nimenomaan kokonaisselvitystä ennen kuin lähdetään heikennyksiä tekemään. Pidän täysin vastuuttomana sitä, että lähdetään tällä tavalla heikentämään ja typistämään kirjastokorvauksiin liittyviä sosiaali- ja sairausrahoja. Ne ovat olleet määrältään hyvin pieniä, mutta ne ovat olleet erittäin tärkeitä ja hyvään tarpeeseen. Olen itse ollut kolme vuotta näitä korvauksia jakamassa kirjastokorvauslautakunnassa ja tiedän, että kyseessä ovat todellakin hyvin tarpeelliset rahat.

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Kirjailijakansanedustaja Claes Anderssonin merkittävään puheenvuoroon viitaten kannatan ed. Tykkyläisen tekemää hylkäysehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ed. Malm merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Tykkyläinen ed. Astalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Ala-Harja, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S-L., Antvuori, Aula, Dromberg, Enestam, Heikkinen, Hiltunen, Häkämies, Ihamäki, Jansson, Jokiniemi, Jouppila, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kallis, Karhunen, Kivelä, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korkeaoja, Korva, Koski, Kuittinen, Kääriäinen, Laakkonen, Laivoranta, Lamminen, Lax, Lehtinen, Lehtosaari,

Leppänen J., Lindqvist, Linnainmaa, Malm, Markkula, Mattila, Morri, Mäki-Hakola, Mölsä, Niinistö, Pelttari, Perho-Santala, Pesälä, Pietikäinen M., Puhakka, Pura, Rauramo, Rehn E., Renko, Renlund, Rusanen, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Sasi, Savela, Seivästö, Suhola, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Ukkola, Vanhanen, Varpasuo, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vuorensola, Väistö, Väyrynen, Westerlund ja Zyskowicz.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Aittoniemi, Alho, Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Backman, Bell von, Gustafsson, Haavisto, Hacklin, Halonen, Hautala, Helle, Hämäläinen, Iivari, Jurva, Kalliomäki, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Korhonen, Koskinen, Laakso, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Laine, Laitinen, Lindroos, Louekoski, Luhtanen, Luukkainen, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäkipää, Ojala A., Paakkinen, Paloheimo, Polvi, Polvinen, Puisto, Pulliainen, Pykäläinen, Rajamäki, Rask, Rimmi, Rinne, Roos J., Roos T., Räty, Rönnholm, Savolainen, Seppänen, Skinnari, Stenius-Kaukonen, Suhonen, Tennilä, Tykkyläinen, Törnqvist, Vehkaoja, Viljamaa, Vistbacka, Vuoristo, Vähäkangas ja Vähänäkki.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Biaudet, Björkenheim, Donner, Hassi, Hurskainen, Huuhtanen, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Juhantalo, Järvilahti, Kanerva, Kankaanniemi, Kauppinen, Kemppainen, Kuuskoski, Laaksonen, Lahtinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Laurila, Leppänen P., Liikkanen, Lipponen, Louvo, Luttinen, Metsämäki, Moilanen, Nikula, Nordman, Norrback, Nyby, Näsi, Ojala O., Ollila, Paasio, Pekkarinen, Pietikäinen S., Pokka, Ranta, Rehn O., Riihijärvi, Rossi, Ryynänen, Saastamoinen, Salolainen, Tuomioja, Turunen, Uosukainen, Urpilainen, Viinanen ja Wahlström.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 52. (Ään. 8)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Nikula merkitään läsnä olevaksi.

---

23) Ehdotukset laeiksi lääkelain, sairausvakuutuslain 5 a ja 9 §:n sekä liikevaihtoverolain muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 101
Toivomusaloite n:o 166
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 29

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksista. Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Lopuksi päätetään ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteen hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

24) Ehdotukset laeiksi vuodelta 1994 perittävästä palkansaajan työttömyysvakuutusmaksusta, työttömyyskassalain 34 §:n muuttamisesta, työttömyyskassalain 25 ja 30 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ja työttömyysvakuutusmaksusta vuonna 1994 sekä työttömyyskassalain 33 a §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitykset n:ot 84 ja 238
Lakialoite n:o 33
Toivomusaloitteet n:ot 338/1992 vp, 163 ja 165 sekä 198
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 31

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen n:o 84 sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus sekä hallituksen esitykseen n:o 238 sisältyvä lakiehdotus sekä lakialoitteen n:o 33 pohjalta päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Näissä hallituksen esityksissä ehdotetaan työntekijän työttömyysvakuutusmaksun rajua korottamista ja työnantajan työttömyysvakuutusmaksun porrastamista niin, että ensimmäisen palkkamiljoonan osalta se on 3 prosenttia ja suuremmalta summalta 6,3 prosenttia. Sinänsä en ehdota tämän esityksen hylkäämistä. Porrastus on järkevän suuntainen ja tukee pientyönantajien työllistämismahdollisuuksia. Kuitenkin pidän ongelmallisena sitä, että tasaisesti työnantajan työttömyysvakuutusmaksut ovat nousseet. Tämä vaikeuttaa työllistämistä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on edellyttänyt, että työnantajien välillisiä työvoimakustannuksia tulee laskea ja nyt näyttää siltä, että tässä asiassa jahkaillaan kovinkin paljon. Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi I vastalauseessa olevan perustelulausuman, jossa siis edellytetään, että: "hallitus ryhtyy pikaisiin toimiin työnantajan palkkaperusteisen työttömyysvakuutusmaksun alentamiseksi keräämällä merkittävä osa tarvittavasta rahoituksesta yritysten käyttökatteeseen tai muuhun sellaiseen perustuvilla maksuilla sekä energia- ja muuta ympäristöverotusta asteittain korottamalla."

Ponsi on tarpeen, koska näistä valiokunnan ponsista huolimatta pikaisiin toimiin ei ole ryhdytty ja kysymys on todella akuutti työllistämisen kannalta.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Ed. U. Anttila puheenvuoronsa alkuosassa vähän epätarkasti totesi sanoessaan, että tämä lisää huomattavasti työ nantajien työttömyysvakuutusmaksuja. Näinhän ei ole. Tämä pienentää niiden työnantajien työttömyysvakuutusmaksun 3 prosenttiin, joiden palkkasumma on alle miljoona markkaa. Miljoonan markan yli menevältä osalta maksu nousee nykyisestä 6 prosentista 6,3 prosenttiin.

Työttömyyspäivärahamenot on voitava kattaa. Me emme voi jättää työttömiä ilman toimeentuloa, niin kuin hallitus aikoo ensi vuonna merkittävän osan työttömistä jättää kokonaan ilman päivärahaa. Työttömyyspäivärahojen maksamiseen on löydyttävä varat, mutta se maksujärjestelmä, jolla nykyään näitä kerätään, on väärä, koska se rankaisee nimenomaan ihmistyön käyttöä, kun nämä kerätään puhtaasti palkkasumman perusteella.

Kuten valiokunnassa kannatin, kannatan nytkin ed. U. Anttilan lausumaehdotusta.

Me olemme jo vuosia, melkein voisi sanoa jo vuosikymmeniä, esittäneet, että palkkaperusteinen sosiaalivakuutusmaksujärjestelmä ei ole oikeudenmukainen, koska tämä johtaa siihen, että työntekijöitä ei haluta palkata vaan mieluummin teetetään työt koneilla. Juuri tähän pitää näinä aikoina saada muutos, jotta ihmistyövoiman palkkaaminen on kannattavaa.

Ed. U. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Stenius-Kaukonen ei tarkkaan kuunnellut, mitä sanoin. Totesin, että työntekijän työttömyysvakuutusmaksu kasvaa. Olen tyytyväinen siihen, että työnantajan työttömyysvakuutusmaksu on ensimmäisen palkkamiljoonan osalta porrastettu oikean suuntaisesti, mutta tämä toimenpide ei ole riittävä.

Mitä sitten tulee maksuporrastuksiin, niin paitsi tässä esityksessä myös muiden työnantajan sosiaaliturvamaksujen kohdalla kysymys siitä, että esimerkiksi käyttökatepohjaisilla maksuilla ja ympäristöverotusta kohdentamalla voitaisiin kerätä huomattava osa näistä maksuista, on erittäin ajankohtainen. Toivoisin, että jotain konkreettista tänä syksynä tämä eduskunta tässä asiassa saisi aikaiseksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ei miljoonan rajan vaikutus ole niin yksiselitteinen. Siitä voitaisiin käydä keskustelua pidemmältikin, mutta en tässä lyhyessä puheenvuorossani puutu enää siihen. Sen sijaan totean ponsiehdotuksen osalta, että siinä on hyväksyttävää työttömyysvakuutusmaksun käyttökateperusteinen laskenta. Yleensäkin välillisissä työvoimakustannuksissa pitäisi tähän suuntaan liikkua. Mutta kun vihreät tuputtavat aina ympäristö- ja energiaveroa samalla siinä sivussa, niin tämä tekee viheliäisen ongelmalliseksi ainakin minun osaltani ratkaisun, kannatanko pontta vai en. Jos nyt sitten kannatan, niin sanon kuitenkin pöytäkirjoihin, että kannatan vain siltä osin kuin se tarkoittaa työttömyysvakuutusmaksun laskentaperustetta. Sen sijaan en muuta aikaisempia näkemyksiäni ympäristö- ja energiaveron suhteen enkä usko, että meidän ryhmässä muutkaan muuttavat. Eli toisin sanoen, jos kannatan, niin kannatan tätä ensiksi mainittua. Eihän kannatusta tietenkään voi jakaa, mutta tuleepahan kuitenkin sanotuksi.

Ed. S k i n n a r i : Herra puhemies! Tämän vuoden loppuun mennessä sosiaali- ja terveysmi-

nisteriön ylijohtaja Pukkilan tehtävänä on selvittää sosiaaliturvamaksujen perimistä yleensäkin Suomessa. Ed. U. Anttilan ehdotusta, jossa on paljon kannatettavia osia, ei kuitenkaan meidän mielestämme ollut muotoiltu sillä tavoin, että me kannattaisimme sitä ottaen huomioon sen, millä tavoin ansiosidonnaisen sosiaaliturvan rahojen kerääminen on sidottu palkkatyöhön. Siinä hävitetään tämä yhteys niin, ettei nähdä laskennallisestikaan, millä tavoin tätä rahaa on palkansaajilta kerätty, joiden puolesta työnantaja maksaa työttömyysvakuutusmaksua, eläkemaksua, sairausvakuutusmaksua ja kansaneläkevakuutusmaksua. Vaikka palkansaaja joutuu näihin elämäntilanteisiin, niin ei olekaan enää automaattisesti selvää, että hän tietyn ajan kuluessa etuutta saa, vaikka hän itse tai hänen puolestaan se on maksettu.

Tässä mielessä se keskustelu, jota käytiin, jätti hieman epämääräisen kuvan. Palkansaajien itsensä rahoittama osa työeläkejärjestelmän puolella on noin 140 miljardia markkaa. Samaten työttömyysvakuutusjärjestelmä on alun perin ollut nimenomaan ansiosidonnainen järjestelmä, jonka rinnalle on tullut toinen järjestelmä, jonka rahat kerätään muulla tavoin. Miten ponsi tähän asiaan istuu? Tämä on tietysti koko tämän ongelman suurimpia kysymysmerkkejä ja myös tietenkin syy siihen, miksi tässä ei ole kovin helppoa päästä käsittelyssä eteenpäin. Ed. Ulla Anttilan varmaan hyvää tarkoittava ponsi on huonosti muotoiltu.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Totesin jo valiokuntakäsittelyn yhteydessä ed. Skinnarille sen, että hallituksen esitys kyllä katkaisee yhteyden työnantajan työttömyysvakuutusmaksun ja etuuden välillä, koska nythän siirretään tästä maksusta valtaosa veronmaksajien maksettavaksi ilman, että tässä on mitään sidosta siihen, että palkansaaja olisi jonkin kassan jäsen. Aivan yhtä irrallinen on tämä yhteys kuin se, että näitä maksuja kerättäisiin käyttökatteeseen tai muuhun perustuen. Tässä ponsiesityksessähän ei oteta kantaa siihen, miten tuo kakku tulisi jakaa. Se voidaan jakaa entiseen tapaan tai tietenkin etsien joitakin uusiakin keinoja, mutta missään tapauksessa en ole tässä yhteydessä esittämässä, että jokin uusi jakotapa otettaisiin käytäntöön. Siihen kysymykseen tämä ponsi ei ota kantaa, eli loogisessa mielessä ed. Skinnarin perustelut eivät ole vedenpitävät.

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Välikysymyskeskustelussa totesin, että ei ole yksinkertaista löytää ainakaan yksinkertaista mallia sosiaaliturvan rahoitukseen. Se on moniosainen, ja vaikka sitä pitäisi yksinkertaistaa, niin siitä huolimatta yhdellä maksutavalla kerättävä rahoitus ei varmasti tule olemaan käyttökelpoinen vaan tarvitaan erilaisia muotoja. Mutta juuri se, miten maksut nyt kerätään melkein kokonaan palkkojen perusteella, vähentää tässä vaikeassa työttömyystilanteessa edelleen työnantajien halua palkata ihmisiä, koska he katsovat, että välilliset työvoimakustannukset ovat liian korkeat. Siinä mielessä meillä on täysin selvä käsitys siitä, että näitä maksuja pitää jakaa niin, että myös ne työnantajat, jotka käyttävät koneita, joilla on pääomavaltaista yritystoimintaa, osallistuvat nykyistä enemmän näihin maksuihin.

Jos me ajattelemme esimerkiksi Suomen metsäteollisuutta, paperiteollisuutta, niin juuri se on teollisuutta, joka pystyy osallistumaan sosiaaliturvan rahoitukseen. Ponnessahan ei ole otettu mitään yksioikoista kantaa näiden maksujen keräämiseen, vaan me voimme ainakin vasemmistoliiton eduskuntaryhmässä hyvin kannattaa sitä. Se vastaa sitä, mitä me olemme ehdottaneet. Me olemme esimerkiksi käyttökatteen ottaneet ensimmäisenä esille, nimenomaan, että pitäisi kokeilla sitä. Juuri työttömyysvakuutusmaksu olisi oikea kohta, missä sitä voitaisiin kokeilla, koska se juuri tasaisi suhdanteita.

Ed. Saario: Herra puhemies! On tuotu moneen kertaan esille ikään kuin mantran omaisesti, että säätämällä ympäristöveroja voitaisiin asiat tässä maassa laittaa kuntoon. On syytä painokkaasti todeta, että ympäristöverot merkitsevät lisääntyviä kustannuksia, ja jonkun ne on maksettava. Ne kiertyvät joko yritysten tai kuluttajain kustannuksiksi ja merkitsevät aina lisärasitusta yhteiskunnassa, jollei samanaikaisesti kyetä muuta verorasitusta oleellisesti muuttamaan. Siitä tässä asiassa ei kuitenkaan ole kysymys. Jos yrittäjäin työllistämiskynnystä vielä korotetaan, se merkitsee yhä hankalampaa tilannetta työllistettävien kohdalla, ja toisaalta, jos palkansaajien maksuja korotetaan lisää, palkansaajilta häviää ostovoima. On kai vaikeasti perusteltavissa myöskään se, että työttömiltä leikattaisiin tässä vaiheessa. Sekin kiertyisi takaisin ostovoiman alentumisena ja vauhdittaisi tätä alenevaa kehityskierrettä.

Ratkaisut on tehtävä jostakin muusta lähtökohdasta. Yksi lähtökohta on se, että tässä maas-

sa jaetaan aluepoliittisin perustein huomattava määrä myös yritystukea. Pk-yritykset eivät ainakaan menesty tällä yritystuella, josta esimerkiksi kuljetustuen ottaa valtaosin suurteollisuus. Näin ollen budjetin sisällä voidaan myös liikutella näitä eriä ja arvioida kokonaan uudelleen ns. yritystukien käyttö ja tällä tavalla päästä rahoittamaan tätä toimenpidettä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. U. Anttila ed. Stenius-Kaukosen kannattamana ehdottanut I vastalauseen mukaista perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toisessa käsittelyssä päätetyt, hallituksen esitykseen n:o 84 sisältyvät ensimmäinen ja kolmas lakiehdotus sekä hallituksen esitykseen n:o 238 sisältyvä lakiehdotus sekä lakialoitteen n:o 33 pohjalta päätetty lakiehdotus hyväksytään.

Eduskunta pysyy toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen n:o 84 sisältyvän toisen lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ed. Mölsä merkitään läsnä olevaksi.

P u h e m i e s : Tämän jälkeen on päätettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. U. Anttilan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 79 jaa- ja 45 ei-ääntä, 17 tyhjää; poissa 58. (Ään. 9)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

25) Ehdotus laiksi rintamaveteraanien kuntoutuksesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta

Kolmas käsittely, ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 170
Toivomusaloitteet n:ot 1160, 1415/1991 vp sekä 305/1992 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 32

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä toivomusaloitteista.

Keskustelu:

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n : Herra puhemies! Lakiehdotuksessa käsitellään rintamaveteraanien kuntoutusta. Valiokunnassa toin esille, että olisi tullut tämän lakiesityksen yhteydessä ottaa käsittelyyn myös esimerkiksi vuonna 1926 syntyneiden veteraanien asia niin, että he olisivat tulleet oikeutetuiksi rintamaveteraanietuuksiin, mutta tätä ei valiokunnassa kannatettu. Kansanedustajiin otetaan runsaasti yhteyttä siitä, että meillä on vieläkin sellaisia ryhmiä näiden etuuksien ulkopuolella, jotka tosiasiallisesti ovat osallistuneet, jos eivät sotatoimiin niin ainakin kotirintamalla ovat olleet mukana sellaisessa työssä, joka varmasti vastaa monen sellaisen tehtäviä, jotka ovat tunnuksen saaneet. Tämä herättää oikeutettua arvostelua, että he eivät kuntoutusetuuksien ja muidenkaan rintamaveteraanietuuksien piiriin ole päässeet. Tämä asia tulisi hoitaa niin, että kaikille, joilla oikeuden ja kohtuuden mukaan katsotaan olevan oikeus näihin etuuksiin, ne annettaisiin eikä jatkuvasti hylätä hakemuksia. Valitettavasti vielä näiden hakemusten käsittely kestää hyvin pitkän aikaa, joten nämä ihmiset ovat epätietoisia siitä, mitä heille tulee. Tämä asia tulisi saattaa nyt järjestykseen todella eikä pitkittää näitä asioita. Paljon ei ole aikaa näiden asioiden käsittelyyn enää.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Olen samaa mieltä kuin ed. Stenius-Kaukonen niistä ryhmistä, jotka ovat vielä ulkopuolella. Mainitsen eräänä esimerkkinä miinanraivaajien työn. Se työ jos mikään oli hyvin läheisesti rintama- ja sotatilanteisiin liitettävissä mm. sen vuoksi, että muistaakseni lähes parikymmentä miinanraivaajaa sai surmansa siinä tehtävässä, jota he suorittivat miino-

ja raivatessaan vuosina 1945 ja 1946. Toivon kuten ed. Stenius-Kaukonen, että näiden ryhmien osalta asia koetettaisiin saada myönteiseen päätökseen.

Ed. P u i s t o : Arvoisa puhemies! Edustajien Stenius-Kaukonen ja Laine esiin tuomat asiat olivat valiokunnassa esillä, joskaan ne eivät saaneet siellä hallitusryhmien kannatusta siltä osin, että todettiin, että tämä olisi edellyttänyt määrärahan lisäämistä budjettiin. Toivon kuitenkin, että jatkossa tämä asia etenee myönteisesti, koska esimerkiksi mainittujen miinanraivaajien viesti on selkeästi tullut myös minulle ja tiedän, että he kuuluisivat tähän ryhmään.

Samalla pahoittelen sitä, että eduskunta on hyväksynyt tämän lain yhteydessä myös erittäin vakavan periaatteellisen kysymyksen eli siirtänyt raha-automaattivaroja suoraan budjetin katteeksi. Täällä hallitusryhmien edustajat äänestäessään tämän puolesta kertoivat, että ministeri Huuhtanen on luvannut, että tämä menettely on ainutkertainen. Samassa istunnossa ministeri Viinanen kertoi, että tämä ei ole ainutkertaista vaan pysyvä menettely. Tämä periaate on nyt hävitty, valitettavasti. Kuitenkaan tämän asian muun tärkeyden vuoksi en voi esittää asiaa hylättäväksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Kun aikoinaan suullisella kyselytunnilla keskusteltiin asioista, ministeri Huuhtanen totesi silloin tehdyn tietynlaisen könttäratkaisun, että kaikki hännät katkaistaan kerralla ja sen jälkeen näitä asioita ei enää käsitellä, asia on loppuun käsitelty niin 1926 syntyneiden kuin miinanraivaajien ja muidenkin yhdentoista erilaisen ryhmän osalta. Kun maakunnassa kuljeskelee ja siellä näkee vanhoja pappoja, jotka tulevat papereineen, olen vähän sitä mieltä yleisestikin ottaen, että käsittelyä ei pitäisi noin vain katkaista rintamaveteraanien, sotaveteraanien osalta.

Siellä on hyvin paljon myös sellaisia tapauksia, joissa on aivan ilmeisesti esimerkiksi kelpoisuus veteraanien piiriin ratkaistu täysin virheellisillä perusteilla, henkilöitä, jotka ovat olleet sillä alueella, jonka pitäisi tällaisen kelpoisuuden antaa, mutta ei näy sotaa rekistereissä, ja sellaiset asiat voitaisiin ja on pystyttykin todistamaan. Kyllä kai se todistelu, joka osoittaa todellisuuden, osoittaa enemmän kuin joihinkin rekistereihin tehdyt virheelliset merkinnät. Tällaisesta kertaheitolla asian heittämisestä sivuun pitäisi luopua ja asia ottaa vielä niiden osalta, joista on ollut puhetta, uudelleen käsittelyyn ihan oikeudenmukaisuuden ja kohtuuden vuoksi sekä valtioneuvostossa että aikanaan eduskunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen toivomusaloitteiden hylkäämisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

26) Ehdotukset lääkinnällistä pelastustoimintaa ja sairaankuljetusta koskeviksi laeiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 186
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 33

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

27) Ehdotus laiksi oikeusturvavakuutuksen sopimusehdoista

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 137
Talousvaliokunnan mietintö n:o 32

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

28) Ehdotukset laeiksi vakuutustarkastuksen kustantamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta ja vakuutusyhtiön toimilupamaksusta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 184
Talousvaliokunnan mietintö n:o 33

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

29) Ehdotus laiksi alustoimitusten rahoitukseen myönnettävästä korkotuesta annetun lain 6 ja 9 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 165
Talousvaliokunnan mietintö n:o 34

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

30) Ehdotus laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 232
Talousvaliokunnan mietintö n:o 35

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

31) Ehdotus laiksi kilpailuneuvostosta annetun lain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 182
Talousvaliokunnan mietintö n:o 36

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

32) Ehdotus laiksi pienten ja keskisuurten yritysten investointien korkotukilainoista annetun lain 2 ja 4 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 166
Talousvaliokunnan mietintö n:o 37

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

33) Ehdotus laiksi energia-avustuksista annetun lain 3 ja 8 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 167
Talousvaliokunnan mietintö n:o 38

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

34) Ehdotukset laiksi aikuisten järjestelmällisen hammashuollon toimeenpanon siirtämisestä ja laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 208
Toivomusaloite n:o 1156/1991 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30

Puhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 30. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Ehdotan, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin myös vastalauseen mukaiset ehdotukset laiksi sairausvakuutuslain väliaikaisesta muuttamisesta ja laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain 5 §:n väliaikaisesta muuttamisesta.

Näissä kahdessa lakiehdotuksessa ehdotetaan, että aikuisten järjestelmällinen hammashuolto tulisi voimaan ensi vuonna 65 vuotta täyttäneiden ja sitä vanhempien vakuutettujen osalta. Vastaavasti tietysti sehän on jo voimassa vuonna 56 ja sen jälkeen syntyneiden kohdalla.

On tarpeen laajentaa aikuisten hammashuoltoa nimenomaan vanhemmista ikäluokista alkaen, koska heillä suun terveys vaikuttaa hyvin paljon muuhun terveyteen. Toki se vaikuttaa monella nuoremmallakin, mutta erityisesti tämä kysymys koskettaa juuri ikääntyvää väestöä.

Hallitushan ehdotti, että koko aikuisten hammashuoltoa koskeva esitys olisi hylätty. Me emme tietenkään sitä kannattaneet. Valiokunnan enemmistö muutti lakiehdotuksen niin, että se tulisi voimaan vuoden kuluttua, siis lykkäys olisi vain vuoden mittainen. Mutta nyt täällä on jaettu ed. Mattilan muutosehdotus, että lykkäys olisikin kaksi vuotta. Emme voi ollenkaan ymmärtää tällaista. Hallituspuolueet selvästi pelkäävät, että ennen eduskuntavaaleja tämä asia ei tulisi uudelleen eduskunnan käsittelyyn. En mitään muuta perustetta tälle voi nähdä. Tämä on kyllä kovin heikko esitys, joka hallitusryhmiltä on nyt tähän ehdotukseen tullut vastoin valiokunnan enemmistönkin kantaa.

Ed. Puisto: Arvoisa puhemies! Hammashuollon tärkeydestä salissa ovat pitäneet useatkin edustajat erittäin ansiokkaita esityksiä, joista erityisesti mainitsen hammashuollon esitaistelijana toimineen ed. Louvon puheenvuorot. Uskoinkin, että hän kykenisi viemään asiaa eteenpäin omassa ryhmässään ja vakuuttamaan oman ryhmänsä edustajat hammashuollon merkityksestä ihmisen kokonaisterveydelle.

Me muistamme, että lakiesitys on lähtöjään siitä, kun sairauskulujen vähennykset poistettiin verotuksesta. Silloin korvaavana olivat priorisoinnissa kuntoutus, silmälasit jne., mutta silloisen sosiaali- ja terveysministerin Kuuskosken ja ed. Louvon voimakkaan esiintymisen ja toiminnan myötä priorisoitiin hammashuolto aikuisväestölle. Myöhemmin tämä kuitenkin vesitettiin siirtämällä lakiesitystä ja nyt lakiesitys esitetään kokonaan hylättäväksi, mikä tarkoittaa sitä, että sairauskulujen poisto-oikeuden sijaan kansalaiset eivät saa mitään.

Valiokunta oli lakiesityksen siirtämisen kannalla, ja olemme nähneet, miten lakia on käsitelty eduskunnassa. Sitä on aina hyvin yllättäen viime tipassa vedetty pois listalta. Helsingin Sanomissa muistaakseni 28. lokakuuta olleen kirjoituksen mukaan syykin on olemassa. Ministeri Viinanen antaa Helsingin Sanomiin lausunnon, jossa hän ilmoittaa, että valiokunta on porvarijäsentensä osalta lipsumassa yhteisesti sovituista säästöpäätöksistä ja esittänyt lain siirtämistä. Hän ilmoittaa siinä lehtikirjoituksessa, että tämä menettely ei tule onnistumaan vaan hän huolehtii siitä, että laki tullaan hylkäämään. Ilmeisesti hän on omistaan pitänyt huolen, koska tällä hetkellä enää intoa lain siirtämiseen ei tunnu olevan.

Jotta jotakin edes saataisiin aikaiseksi, olemme kannattamassa esiin tuotua ja meidän jo aiemmin esittämäämme kantaa siitä, että portaittain voitaisiin ottaa hammashuollon korvausta käytäntöön, tässä vaiheessa ottaa mukaan 65-vuotiaat, jotka taloudellisesti ovat ahtaalla. Tiedämme tämän kolmivuotiskauden aikana, miten eläkkeiden ostovoimaa on pienennetty.

Kannatan ed. Marjatta Stenius-Kaukosen pohjaehdotusta.

Ed. Kallis: Herra puhemies! Me kaikki tiedämme taustan, ja pitää tietenkin täysin paikkansa, että lakiesitys annettiin sen jälkeen, kun sairauskuluvähennykset poistettiin. Kun lakia lykättiin yhdellä vuodella, silloin elettiin vielä siinä toivossa, että talous voi kohentua ja mahdollisesti laki voisi näin ollen astua voimaan vuoden kuluttua.

Nyt me kuitenkin tiedämme, mikä on tilanne. Minä olen melko varma, että jokainen kansanedustaja voi yhtyä siihen, että vuoden kuluttua valtion taloudellinen tilanne ei ole olennaisesti parantunut. On se ehkä pikkuisen parantunut, mutta se ei ole parantunut niin paljon, että uusia, vaikkakin jo luvattuja etuja voitaisiin kansalaisille antaa.

Mielestäni ehdotus, jonka ed. Mattila tulee tekemään yksityiskohtaisessa käsittelyssä, on parempi kuin hallituksen esitys ja se on realistinen. Kahden vuoden kuluttua tilanne saattaa olla niin hyvä, että laki voi astua voimaan. Sen takia lain lykkääminen kahdella vuodella on paljon parempi kuin sen hylkääminen.

Ed. Mattila: Herra puhemies! Esillä olevan lain osalta on todettu, että hallitus on esittänyt hylättäväksi kokonaan hammashuollon kohdentamisen sillä tavalla kuin laissa alun perin oli esitetty. Edelleen sosiaali- ja terveysvaliokunta on katsonut, että hylkäyspäätös ei ole aiheellinen. Itse olen samaa mieltä.

Toiseksi, jos me tietäisimme, että meillä olisi taloudelliset mahdollisuudet saattaa laki voimaan vuoden kuluttua, silloin tilanne olisi mielestäni ihan ok. Mutta minä pelkään, että tässä tulee tapahtumaan sillä tavalla, että jos me siirrämme lakia vain vuodella, vuoden perästä tämä koko hyvä lakiesitys tullaan kaatamaan. Sen vuoksi kahden vuoden siirto mielestäni on täysin perusteltua. Taloudellisen tilanteen seestyminen on silloin jo selvemmin nähtävissä.

Tulen yksityiskohtaisessa käsittelyssä tekemään 2 §:ään ehdotuksen, joka tähtää lain voimaantulon siirtämiseen kahdella vuodella. Sama otettakoon huomioon sitten, mikäli tämä menee läpi, myös mietinnön sivulla 1. Siellä toteamus "lykättäväksi edelleen vuodella" tulisi muuttaa muotoon "lykättäväksi kahdella vuodella".

Ed. Perho-Santala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Päätös syntyi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa yksimielisesti. Se syntyi sen tähden, että me haluamme tehdä talouspolitiikan ohella myös terveyspolitiikkaa. Hammashuollon satsaaminen on myös hyvää talouspolitiikkaa, jos asiaa miettii vähänkin pidemmällä tähtäimellä kuin vain yhden budjettivuoden verran.

Mielestäni ensi vuonna voidaan miettiä riippuen siitä, millainen taloudellinen tilanne on, voidaanko asiassa edetä esimerkiksi asteittain, niin kuin on tehty järjestelmällisen hammashuollon osalta, ottaa muutama uusi ikäluokka mukaan järjestelmällisen hammashuollon piiriin. Siitä syystä minusta tässä vaiheessa on perusteltua, että lakiehdotusta käsiteltäessä pitäydytään valiokunnan esityksessä ja lykätään lain voimaan astumista vain vuodella.

Ed. Antvuori (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Todella, aivan niin kuin ed. Maija Perho-Santala juuri mainitsi, niin tämä esitys oli valiokunnassa yksimielinen. Siltä pohjalta minusta päätös pitäisi nyt tehdäkin eli siirtää lain voimaantuloa yhdellä vuodella. Tätä puoltaa myös se, että nyt on parhaillaan tekeillä sairausvakuutusjärjestelmän kokonaisuudistus, ja kun siitä saadaan selvitykset, ollaan taas viisaampia ja pystytään näkemään kokonaisuus.

Se, että nyt tältä erää ei voida hammashuollon kokonaisuudistusta hylätä, johtuu myös siitä, että on kuitenkin tehty sellaisia osauudistuksia hammashuollon osalta, jotka ovat jo voimassa, mm. sairauskuluvähennyksen poisto verotuksesta, joten asia ei ole vielä valmis lopullisesti päätettäväksi, mutta kuten sanoin, vuoden päästä olemme varmasti viisaampia.

Ed. Stenius-Kaukonen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mattilalla oli kyllä todella ontuvat perustelut. Hallitusryhmien edustajat Perho-Santala ja Antvuori ovat esittäneet varsin järkeenkäyvät perustelut, miksi tätä esitystä ei pitäisi lykätä ainakaan enempää kuin vuodella. Tästä olimme yksimielisiä, että verrattuna hallituksen esitykseen on tietysti parempi se, että lykätään vain vuodella, mutta täällähän on kyllä opposition vastalause, jossa me ehdotimme, että 65 vuotta täyttäneet olisi otettu järjestelmällisen hammashuollon piiriin jo ensi vuonna. Tämä vain tarkennuksena edellä käytettyihin puheenvuoroihin.

Ed. Mattilan kannattaisi kyllä keksiä paremmat perustelut. On täysin selvää, että hallitusryhmät ja ne, jotka nyt hallitusryhmistä kannattavat ed. Mattilan ehdotusta, ovat valinneet tämän vain sen takia, että teillä ei olisi ensi syksynä sitä kiusallista tilannetta, että joutuisitte taas lykkäämään esitystä. Mutta taloudellisesti ei ole mitään

pakkoa nyt siirtää kahdella vuodella, vaan niin kuin edustajat Perho-Santala ja Antvuori totesivat, ensi syksynä voidaan tehdä uusi arvio.

Tämä on nimenomaan myös taloudellisesti järkevä esitys, että aikuisten hammashuoltoa laajennetaan, koska sillä voidaan säästää muita sairauskuluja huomattavasti.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kolmen edellä käytetyn puheenvuoron johdosta ihan lyhyt toteamus. Tässä ei ole mitään sellaista taustaa, että haluttaisiin välttyä ensi syksyn kipeiltä leikkauksilta, vaan on todellinen pelko siitä, että kun ensi syksynä joudutaan valtion menoja edelleen leikkaamaan, tämä hyvä asia kaatuu siinä yhteydessä.

Minusta on varmin tae tämän hyvän asian läpiviemiseksi, että se siirretään sellaiseen ajankohtaan, jolloin olemme näkemässä jonkinlaista talouden orastavaa kehitystä. Siitä ihan vilpittömästi on lähtenyt minun esitykseni.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Mattilan puheenvuoroon: Olen ymmärtänyt hallituspuolueiden ja erityisesti keskustapuolueen julkisuudessa käyttämistä puheenvuoroista, että noususuhdanne maassamme on ilmeisesti alkanut. Mikäli puheenne pitävät paikkansa, on erittäinkin mahdollista, että jo vuoden kuluttua asiaa voidaan myönteisesti käsitellä. Pidän vuoden siirtoa opposition esittämän vastalauseen jälkeen seuraavaksi parhaana vaihtoehtona. Toivon, että keskustaryhmät olisivat sen takana siten, että voisitte joskus tehdä myönteisiä päätöksiä ennen vaaleja ettekä lupailisi niitä vaalien jälkeen.

Ed. S a s i : Herra puhemies! Olen henkilökohtaisesti hyvin iloinen, että nyt on päädytty ratkaisuun, jossa todellakaan hammashuollon kokonaisuudistuksesta ei luovuta, mikä on ollut hallituksen tavoitteena, vaan palataan uudistukseen kahden vuoden kuluttua. Uskon, että tuolloin tilanne on siinä määrin parempi, että todellakin voidaan toteuttaa tuo vaihtoehto.

Haluan korostaa, että aikana, jolloin joudutaan jatkuvasti tekemään leikkauksia ja etuuksia karsimaan, on toki aika vaikeata tehdä muutoksia, joilla kansalaisten etuudet paranisivat. On mielestäni täysin selvää, että taloudellinen tilanne ei ole siinä määrin muuttunut vielä vuoden kuluttua, että olisi tarkoituksenmukaista tehdä vain yhden vuoden lykkäys, vaan on tarkoituksenmukaista, että asiassa edetään kahden vuoden ajalla.

Pidän tässä uudistuksessa varsin hyvänä sitä, että tämähän tukee myös hammashuollon yksityistä sektoria. Mielestäni on erittäin tärkeätä, että myös terveyskeskushammashuolto saa entistä enemmän kilpailijoita ja tällä tavoin hammashuoltokin tulee jatkossa tehostumaan ja parantumaan.

Ed. U. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Kun taannoin sairauskulujen verovähennysoikeus poistettiin, olin valmis hyväksymään muutoksen tosin sillä edellytyksellä, että muutos kompensoidaan sairausvakuutuksen piirissä. Nyt mitään kompensaatiota ei ole toteutettu, ei muun sairausvakuutuksen eikä hammashuollon piirissä. Lama-aikana on nähtävissä hyvin surullisia trendejä. Esimerkiksi hyvin vakavat hammastulehdukset, jotka edellyttävät erikoissairaanhoitoa, ovat kaksinkertaistuneet HYKSin klinikalla ja tämän tyyppisissä tulehduksissahan on kyse erittäin kalliista hoidosta.

Näen, että opposition esitys siitä, että vaiheittain hammashoitouudistus saatettaisiin voimaan, on järkevä, koska nyt laman aikana on pakko priorisoida. Iäkkäiden henkilöiden osalta se, että heillä on myös suurempi syöpäriski kuin muilla väestöryhmillä — tarkoitan tällä suualueen syöpiä — on erittäin vakava lisäperustelu sille, että tätä väestöryhmää tässä vaiheessa priorisoitaisiin hammashuoltouudistuksen toteuttamiseksi.

Arvoisa puhemies! Tällä perusteella kannatan ed. Stenius-Kaukosen tekemää pohjaesitystä.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. U. Anttilalle huomauttaisin, että vakavien sairauksien hammashoito ei tämän lakiesityksen mukaan muutu, vaan meillähän korvataan joka tapauksessa esimerkiksi diabeetikkojen, reumapotilaiden ja sydänpotilaiden hammashoito silloin, kun pitää erilaiset infektiopesäkkeet saneerata, joten tämä laki ei tule huonontamaan näiden potilaiden asemaa. Se säilyy.

Kun tällaisia tietoja on tullut, että hampaitten hoitamattomuus aiheuttaa lisääntyvää syöpäriskiä, niin ei ole tullut mitään varmoja, tilastotieteeseen perustuvia lukuja taikka sellaista tutkimustulosta, johon voisimme varmasti uskoa. Se on tällainen "mutu"-tieto emmekä me voi täällä perustaa päätöksiämme mutu-tietoon. Täytyy olla kunnon tietoa. Minusta siirto kahdella vuodella varmistaa sen, että voimme jatkossa mahdollisesti tämän hyvän lain hyväksyä vaikka kahden vuoden kuluttua.

Ed. U. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Ala-Harja kuunteli puheenvuoroani huonosti. En väittänyt, että vakavien hoitojen asema olisi tämän esityksen myötä heikentymässä. Korostin vain sitä, että ennaltaehkäisyllä voidaan saada aikaan tilanne, että vakavia hammastulehduksia ei pääse kehkeytymään, ja näin voidaan vähentää erikoissairaanhoidon kustannuksia.

Mitä tulee syöpäriskeihin, en viitannut muuta kuin siihen, että ainakin Hammaslääkäriliiton kanta eräiden tutkimusten perusteella on se, että iäkkäillä ihmisillä suualueen syöpien riski on suurempi kuin nuoremmilla. Nimenomaan sillä, että iäkkäät ihmiset hakeutuvat jonkinlaiseen seulontaan jo varhaisessa vaiheessa, voidaan estää syöpien paheneminen pahanlaatuisiksi, erittäin vakaviksi ja sellaisiksi, joita ei enää voida hoitaa.

Ed. Puisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja, lääkäri Ala-Harjalle totean, että olen lukenut myös saman informaation, jossa ei ehkä lääketieteellisin tutkimuksin väitetä tätä muistaakseni mutta selkeästi käytännön yhteys kerrotaan, miten hoitamattoman suun terveydentilalla on vaikutusta suusyöpiin, suun alueen ja nielun syöpään.

Mutta tiedustelisin ed. Ala-Harjalta, oletteko myös sitä mieltä, että kyllä on oikeiksi todistettu lääketieteelliset tutkimukset siitä, että suun alueen hoitamaton hampaisto on suorassa yhteydessä myös sydän- ja verisuonitauteihin. Tämä tutkimus on ollut lääketieteellisesti arvostettu käsittääkseni.

Ed. Kankaanniemi merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Taina: Arvoisa puhemies! Hampaat ovat aina tärkeä osa ihmisruumista, ja siitä syystä tuntuu oudolta, että hampaiden hoito ei kuulu sairausvakuutuksen piiriin. Siitä syystä täytyisi mahdollisimman nopeasti päästä toteuttamaan tätä jo aikaisemmin laadittua lainsäädäntöä, joka sitä paitsi ei tuo mitään uutta etuutta ihmisille, niin kuin ed. Sasi väitti, vaan kompensoi sitä, että verovähennys sairauskulujen kohdalta on poistettu. Sairausvakuutuksessa ja sairauskuluissa on säästetty vähintään 2 miljardia. Luku voi olla suurempikin, mutta en tällä hetkellä sitä muista.

Kun sosiaali- ja terveysvaliokunta on päätynyt tähän vuoden siirtoon, niin me olemme tehneet tämän päätöksen optimistisina siinä suhteessa, että vuoden kuluttua tilanne voi olla toinen. Voi olla, että taloudellinen tilanne ei parane, mutta vuodenkin kuluttua meillä on parisataa miljardia luultavasti täällä jaossa. Kysymyshän on siitä, mitä me valitsemme ja mitä me pidämme tärkeänä. Myös sen 200 miljardin kohdalla voidaan tehdä erilaisia ratkaisuja, ja me kyllä erikoisvaliokuntana olemme sitä mieltä, että nimenomaan sairaisiin kohdistuneet säästöt ovat tähän mennessä jo olleet liian rankkoja ja tämä suunta on ehdottomasti muutettava viimeistään vuoden kuluttua, kun ei siihen tällä kertaa ollut mahdollisuuksia. (Ed. Halonen: Silloin on uusi hallitus!) Pääasia on se, että tätä lakia ei hylätä, niin kuin hallitus esitti.

Muuten olen iloinen siitä, että sosialidemokraatit ovat tässä kohtaa myös tunnustaneet sairausvakuutuksen merkityksen ihmisten kannalta. Toivon, että tämä suuntaus jatkuu myöhemminkin. Olette täällä monesti vaatineet sairausvakuutusta heikennettäväksi, (Ed. Halonen: Väärä todistus!) ja ilmeisesti varjobudjetissanne siitä syystä, että se olisi yksityissektorin tukemista. Toivon, että tämä nyt myönteinen kanta jatkossa myös on sosialidemokraattien kanta.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä näissä paljon puhutuissa säästöissä on hyvin usein se ongelma, että niitä tehdään harkitsemattomasti siten, että katkaistaan toimivia hoitosuhteita, katkaistaan tai vähennetään ehkäisevää toimintaa. Muistutan vain siitä, että kun vuonna 72 saatiin aikaan nykyinen kansanterveyslaki ja mm. hammashoidossa siirryttiin selkeästi ehkäisevän toiminnan painottamiseen ja järjestelmällisyyteen, niin jo 5—6 vuoden kuluttua tilanne oli se, että kouluun tulevien lasten hampaiden kunto oli aivan toinen kuin 70-luvun alussa. Muutos oli hyvin dramaattinen ja tämä muutostrendi on jatkunut niin, että tällä hetkellä keski-ikäisten ja nuorempien hampaat ovat moninkertaisesti paremmassa kunnossa kuin 60-luvun lopussa ja 70-luvun alussa. Pelkään, että nyt kun näitä harkitsemattomia säästöpäätöksiä tehdään, ehkäisevä painotus jää pois niin hammashuollosta kuin muustakin terveydenhuollosta, ja se on erittäin suuri ongelma.

Kun täällä viitattiin vastakkainasetteluun yksityishammaslääkäri — terveyskeskus, niin tällä hetkellä on myös trendejä siihen suuntaan, että

terveyskeskusten hammashuoltopalveluita vähennetään, ja myös sentapaisia trendejä, että nykypäättäjät eivät osaa antaa arvoa ehkäisevälle toiminnalle sillä tavalla kuin tulisi tehdä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Yleiskeskustelussa on ed. Stenius-Kaukonen ed. Puiston kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi hyväksyttäisiin mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen lisäksi vastalauseen mukaiset kaksi lakiehdotusta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka käsittelyn pohjaksi hyväksyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on ed. Stenius-Kaukosen ehdotus hyväksytty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 80 jaa- ja 62 ei-ääntä; poissa 57. (Ään. 10)

Eduskunta on käsittelyn pohjaksi hyväksynyt sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietinnön.

Eduskunta ryhtyy mietintöön sisältyvän lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 § hyväksytään keskustelutta.

2 §

Keskustelu:

Ed. M a t t i l a : Ehdotan, että 2 § hyväksyttäisiin näin kuuluvana: "Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 1994. Sitä sovelletaan 31 päivään joulukuuta 1995."

Ed. K a l l i s : Herra puhemies! Kannatan ed. Mattilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Mattila ed. Kalliksen kannattamana ehdottanut, että pykälä hyväksyttäisiin hänen edellä esittämässään muodossa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Mattilan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 61 jaa- ja 80 ei-ääntä; poissa 58. (Ään. 11)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Mattilan ehdotuksen.

Johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Eduskunta yhtyy sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdotukseen hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

P u h e m i e s : Kun sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintöä ei ole muuttamattomana hyväksytty, asia lähetetään suureen valiokuntaan.

35) Muistutus apulaisoikeuskanslerin ja apulaisoikeusasiamiehen virkatoimen lainvastaisuudesta

Ainoa käsittely
Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 12

P u h e m i e s : Perustuslakivaliokunnan annettua mietinnössään n:o 12 lausuntonsa apulaisoikeuskansleri Jukka Pasasen ja apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskisen virkatoimen lainvastaisuudesta on eduskunnan oikeudesta tarkastaa valtioneuvoston jäsenten ja oikeuskanslerin sekä eduskunnan oikeusasiamiehen virkatointen lainmukaisuutta 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 6 §:n mukaan eduskunnan vallassa päättää, onko apulaisoikeuskansleri Pasanen ja apulaisoikeusasiamies Koskinen pantava syytteeseen valtakunnanoikeudessa sanotun lain mukaan vai onko asia raukeava.

Jos eduskunta ei suorastaan päätä, että asia on raukeava, on asianomaisia kehotettava antamaan eduskunnalle kirjallinen tai suullinen selitys, joka on annettava kymmenen päivän kuluessa tiedon saamisesta.

Eduskunta voi siis asian käsittelyn tässä vaiheessa päättää, että käsiteltävänä oleva asia raukeaa. Muussa tapauksessa eduskunnan on kehotettava asianomaisia antamaan eduskunnalle edellä mainitun vastuunalaisuuslain 6 §:n 2 momentissa säädetty kirjallinen tai suullinen selitys.

Keskustelu:

Ed. Niinistö: Herra puhemies! Perustuslakivaliokunta on tutkinut ed. Mäkelän ym. tekemän ns. ministerivastuumuistutuksen, joka sisältää muistutuksen apulaisoikeuskansleri Jukka Pasasen ja apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskisen virkatointen lainvastaisuudesta.

Herra puhemies! Tämä muistutus on siitä ollut erikoistyyppinen ja ensimmäinen laatuansa, että tuossa muistutuksessa liikutaan tavallaan kahdessa kerroksessa. Lähtökohtana on se, että Scandinavian Knitting Machines Leo Lahtinen & Co Ky -nimisen yhtiön oikeuksia olisi Lohjan kunnan viranomaisten toimesta 70-luvun lopun ja 80-luvun alun aikana loukattu, ja että kun tällainen väitetty oikeudenloukkaus on tapahtunut, asia on sittemmin saatettu kommandiittiyhtiön toimesta laillisuusvalvontaviranomaisten tutkittavaksi ja että nämä puolestaan suorittaessaan tuota tutkintaa ovat menetelleet siten lainvastaisesti, että he eivät ole riittävän huolellisesti asiaan perehtyneet eivätkä havainneet väitettyjä Lohjan kunnan viranomaisten tekemiä virheitä.

Perustuslakivaliokunnan kannalta arvioituna tämän tyyppinen muistutus on tietysti varsin vaikea käsiteltävä siitä syystä, että kun joudutaan tutkimaan tutkijoiden tutkimuksia, tässä rakennelmassa, sen perustuslakivaliokunta varsin pian totesi, on mahdotonta olla saman tien myös tutkimatta alkuperäisväitteen virheellisyyksiä eli Lohjan kunnan viranomaisten toimenpiteitä. Muutoin nimittäin ei voitaisi kovinkaan merkittävästi arvioida sitä, mitä joku toinen viranomainen, joka on tutkinut samoja toimenpiteitä, on tehtävässään tehnyt tai — niin kuin on väitetty — laiminlyönyt.

Edelleen, vaikka muistutus nimenomaisesti koskee apulaisoikeuskansleri Pasasen 29.10.1992 ja apulaisoikeusasiamies Koskisen 7.1.1992 tekemiä ratkaisuja, on todettava, että sama asia on ollut kummassakin virastossa esillä myös jo aikaisemmin ja että Pasanen oli ratkaissut asian ensimmäistä kertaa 1.7.1987 ja apulaisoikeusasiamiehen varamies Kyösti Tolvanen 13.6.1991. Vaikka muistutus ei nimenomaisesti koskenut näitä kahta kummassakin viranomaisessa ensiksi tehtyä ratkaisua, niin perustuslakivaliokunnan oli välttämättä myös tutkittava ne tämän muistutuksen taustaksi. Se puolestaan johtuu siitä, että erityisesti apulaisoikeusasiamiehen tässä viimeksi mainitussa ratkaisussa on pitkälti viitattu ensimmäiseen ratkaisuun. Tällainen menettely, että viitataan samassa asiassa jo aikaisemmin tehtyyn ratkaisuun, on valiokunnan käsityksen mukaan sinänsä täysin hyväksyttävä sillä edellytyksellä, että tuolla välillä ei esitetä uusia väitteitä tai ettei tule jotain uutta asiaa sillä välin ilmi.

Ehkä sitten muutama sana siitä perussuhteesta, joka tämän kysymyksen on saattanut vireille. Kerrottu kommandiittiyhtiö osti Lohjan kunnalta teollisuustontin vuonna 1978 ja tuolloin kauppakirjaan sinänsä yleisen tavan mukaisesti merkittiin myös sopimussakkoklausuuli, että mikäli rakennustoimenpiteitä ei aloiteta kolmen vuoden kuluessa, niin kommandiittiyhtiö on velvollinen maksamaan sopimussakkoa.

Tähän tonttikauppaan on liittynyt eräs hankala ongelma, joka on koskenut tieyhteyttä tontille. Kommandiittiyhtiön oman kertomuksensa mukaan rakennustoimen aloittaminen, jo pelkästään rakennusluvan hakeminen viivästyi pahasti sen vuoksi, että rakennuslupahakemuksia ei otettu edes vastaan, koska tieyhteyttä ei ollut olemassa. Tieyhteys taas tuolle paikalle näyttää valiokunnan käsityksen mukaan olleen mahdollinen silloin vahvistetun kaavatien mukaisena, mutta tuota kaavatietä ei ollut otettu kunnan haltuun. Tästä kysymyksestä on ensimmäisessä apulaisoikeusasiamiehen ratkaisussa katsottu seuraavan, että asiakirjojen perusteella oli ilmeistä, ettei tilalle Kanerva R:o 1:73, siis kommandiittiyhtiön omistama tontti, kolmannen kohdan takia eli koska pääsytie rakennuspaikalle puuttui, voitu myöntää rakennuslupaa. Näin ollen edellytyksenä ajokuntoisen pääsytien järjestämiselle ja sitä kautta rakennusluvan saamiselle on ollut, että kunta suorittaa Mansikkapolku-nimistä rakennuskaavatietä varten osoitetun rakennuskaavatien alueen käyttöönoton ja luovuttaa sen käytettäväksi tuolle tilalle, siis kommandiittiyhtiön omistamalle tontille tarkoitettuun liikenteeseen. Tie otettiin kunnan haltuun 27.8.1981 ja se luovutettiin yleiseen liikenteeseen joulukuussa 1981.

Arvioitaessa kunnan roolia tässä kaupassa se näyttää kaksinaiselta. Kiinteistön myyjänä kunta on siviilioikeudellisessa vastuussa tekemästään kaupasta. Mutta toisaalta kun tuon kiinteistön käyttäminen selvästi edellytti kunnan hallinnollisessa vallassa olevaa toimenpidettä eli tieyhteyden luomista, niin kunnan rooli ei ole ollut yksioikoisesti siviilioikeudellinen tai vähintään niin, että siviilioikeudelliseen vastuuseen on sisältynyt vastuu siitä, että tietty hallintotoimi tulee myös suoritetuksi.

Kun näistä seikoista johtuen rakentaminen viivästyi — sitä ei tehty sopimussakon tarkoittamassa kolmen vuoden ajassa — kunta välittö-

mästi laskutti tuon sopimussakon 18.12.1981. Perimistoimesta ei näytä tehdyn kunnan sisällä selkeää päätöstä ja kommandiittiyhtiö puolestaan kieltäytyi tuota sakkoa maksamasta. Sittemmin kunta myönsi rakennusluvalle jatkoaikaa ja kommandiittiyhtiö tuon jatkoajan puitteissa täytti rakennusvelvollisuutensa, joka sekään kysymys ei ollut riidaton, vaan kunta toiseen kertaan velkoi sopimussakkoa. Asian ratkaisi kommandiittiyhtiön vastustettua sopimussakkoa sitten Lohjan kihlakunnanoikeus kommandiittiyhtiön eduksi.

Herra puhemies! Arvioitaessa Lohjan kunnan viranomaisten toimenpidettä täytyy, niin kuin totesin, ottaa huomioon se, että kunnan rooli kiinteistökaupassa oli kaksinainen. Voisi sanoa, että kunnan rooli sopimuksen ehtojen tai sopimusedellytysten täyttymisessä on yksityistä kansalaista kohtaan korostettu silloinkin, kun kysymyksessä on elinkeinoelämään liittyvä sopimus, siis teollisuustontin kauppa. Hyvän hallintotavan kannalta arvioituna kunnan varsin nopea, ehkä poikkeuksellinenkin, tapa ryhtyä perimään sopimussakkoa tilanteessa, jolloin kommandiittiyhtiöllä ei oikeastaan ollut ollutkaan kuin kolmen kuukauden aika sopimusehtojen täyttämiseen, johon alun perin oli ajateltu olevan aikaa kolme vuotta, tuo hyvin nopea ja ehkä poikkeuksellinenkin toimenpide avasi tavallaan asianosaisten riidan lähteen. Olisi paremminkin voinut ajatella, että kunta olisi ollut velvollinen aktiivisesti ottamaan yhteyttä kommandittiyhtiöön, kun kunnan on täytynyt varsin hyvin tietää, että kommandiittiyhtiö ei ole voinut täyttää velvoitettaan, koska tuota pääsytietä ei ollut olemassa.

Voidaan sanoa, että lopputulos on pitkälti sittenkin siviilioikeudellinen. Totean, että sekä apulaisoikeusasiamies että apulaisoikeuskansleri, molemmat, ovat päätöksissään viitanneet siihen, että kommandiittiyhtiöllä olisi, mikäli se katsoisi kärsineensä vahinkoa ja olevansa oikeutettu saamaan vahingonkorvausta viivästyksen johdosta, ollut mahdollisuus ajaa vahingonkorvauskannetta.

Tämän ohella asiaa kuitenkin voidaan tarkastella hyvän hallintotavan puitteissa ja valiokunnan käsityksen mukaan Lohjan kunnan viranomaisten selostettu menettely, passiivisuus ja sen jälkeen hyvin nopeasti liikkeelle lähteneet perintätoimenpiteet eivät vastanneet hyvän hallintotavan vaatimuksia.

Jos arvioidaan toisen portaan tilannetta, miten apulaisoikeusasiamies ja apulaisoikeuskansleri ovat asiaa käsitelleet ja tutkineet, niin valiokunnan käsityksen mukaan tuo seikka, ettei hyvän hallintotavan vaatimuksia ollut täytetty, olisi saattanut antaa aiheen apulaisoikeusasiamiehelle tai apulaisoikeuskanslerille huomauttaa siitä Lohjan kunnan viranomaisille. Tällaista huomautusta ei missään yhteydessä ole annettu. Huomautuksen antaminen on toimenpide, joka selkeästi on laillisuusvalvontaviranomaisten omassa kädessä.

Ehkä muutama sana valiokunnan käsittelystä. Valiokunnan mietinnön ponsiosa, että apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen ja apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskinen eivät ole kysymyksessä olevassa asiassa menetelleet lainvastaisesti, on yksimielinen ratkaisu. Eriävässä mielipiteessä todetaan kuitenkin perusteluja, joista voidaan päätellä pitemmälle meneviä johtopäätöksiä siinä suhteessa, mihin apulaisoikeusasiamiehen tai apulaisoikeuskanslerin olisi tullut ryhtyä.

Herra puhemies! Kun valiokunta on katsonut, että apulaisoikeuskansleri ja apulaisoikeusasiamies eivät ole menetelleet lainvastaisesti, niin ehdotan, että eduskunta suorastaan päättäisi, että tämä asia on raukeava.

Ed. L a i n e : Herra puhemies! Perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyy vastalause. Kun olen vastalauseen toinen allekirjoittaja ja kun päädyn toisenlaiseen johtopäätökseen kuin valiokunnan puheenjohtaja esitellessään perustuslakivaliokunnan kantaa, lausun oman käsitykseni perusteluna seuraavaa:

Esillä oleva varsin monivaiheinen tapahtumasarja ja sen oikeudellinen käsittelyprosessi ovat omiaan vahvistamaan sen, minkä yleinen kansan totuus "ei korppi korpin silmää puhkaise" ilmaisee. On nimittäin kiistaton tosiasia, että eräät Lohjan kunnan virkamiehet ja mitä ilmeisimmin myös Uudenmaan lääninhallituksen asianomaiset virkamiehet ovat menetelleet vähintään hyvän hallintotavan vastaiseksi luonnehdittavalla tavalla. Kuitenkin korkeimmat lainvalvojat eivät ole havainneet mitään huomauttamisen aihetta. He ovat katsoneet asioita läpi sormien syventymättä riittävän perusteellisesti tapahtumasarjan yksityiskohtiin. Käyn seuraavassa läpi joukon näitä yksityiskohtia.

Lohjan kunnanvaltuusto hyväksyi vuoden 1974 elokuussa kaupan, jolla päätettiin myydä kommandiittiyhtiölle maata pienteollisuusrakennuksen rakentamiseen. Kauppakirjan allekirjoittamishetkellä kunnan virkamiehet kieltäytyivät allekirjoittamasta kunnanvaltuuston päätöksen mukaista kauppakirjaa. Tämä oli ensimmäinen

viranomaisista johtunut viivästyminen. Vasta yli neljän vuoden kuluttua virkamiehet suostuivat allekirjoittamaan kauppakirjan, johon sisällytettiin myös maininta sopimussakosta siltä varalta, että rakentamista ei aloiteta sovitussa ajassa eli kolmen vuoden kuluessa kaupantekohetkestä.

Rakentamisen aloittaminen riippui rakennusluvasta, jota kunta ei rakennusjärjestyksen mukaan voinut myöntää ennen tontille pääsyn mahdollistavan tien rakentamista. Rakennuskaavan mukainen tie luovutettiin yleiseen liikenteeseen vasta 8. joulukuuta 1981 eli vajaat kolme viikkoa sen jälkeen, kun teollisuusrakennuksen rakentamisen aloittamiselle sovittu aika oli jo umpeutunut. Rakentamisen viivästymisen syynä oli yksinomaan Lohjan kunnan viranomaisten toimimattomuus ensin rakennuskaavatien haltuunottamisessa ja sittemmin tien rakentamisessa siten kuin rakennuslaki ja rakennusjärjestys edellyttivät. Tämä viivyttely esti rakennusluvan myöntämisen. Kaiken tämän huomioon ottaen oli julkisen viranomaisen eli Lohjan kunnan täysin sopimatonta ja virheellistä yrittää sälyttää omista toimistaan ja toimimattomuudestaan johtunut rakennustyön viivästyminen kommandiittiyhtiön syyksi karhuamalla 40 000 markan sopimussakkoa jo samana päivänä 18. joulukuuta 1981, jolloin suoritettiin vasta rakennuskaavatien katselmus.

Ei mielestäni ollut ihme, että kommandiittiyhtiö aloitti valitusprosessin hakien ensin muutosta Uudenmaan lääninhallitukselta ja kannellen myöhemmin mm. eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kun apulaisoikeusasiamies pyysi lausuntoa Uudenmaan lääninhallitukselta, kirjoitti vs. nuorempi lääninsihteeri Tuula Aantaa lausuntoehdotuksessaan muun muassa: "Yhtiön rakennustöiden aloittaminen on viivästynyt yhtiöstä riippumattomista syistä, koska rakennushankkeeseen kiinteästi liittyvät toimet kuten rakennusluvan myöntäminen sekä rakennuskaavatien (Mansikkapolku) rakentaminen ovat olleet kunnan toimien varassa."

Sen sijaan että kansliapäällikkö Risto Jaakkola olisi hyväksynyt tämän tosiasioihin perustuvan ehdotuksen, hän hylkäsi sen ja vaihtoi esittelijäksi Hannes Aulun, joka kirjoitti toisenlaisen luonnoksen läänin lausunnoksi. Uudenmaan lääninhallitus ei myöskään prosessin aikaisemmissa käsittelyvaiheissa ollut katsonut aiheelliseksi puuttua Lohjan kunnan virkamiesten toimintaan esimerkiksi huomauttamalla huonosta hallintotavasta ja mitä ilmeisimmästä harkintavallan väärinkäytöstä.

Mielestäni näitä eri virkamiesten toimia olisi pitänyt tarkemmin selvittää mm. seuraavien tapausten ja toimien osalta: Miksi Lohjan kunnanvaltuuston 29.8.1974 tekemä päätös jätettiin toteuttamatta ja sovittu kauppasopimus allekirjoittamatta? Miksi kevyen liikenteen väylän alle jäävä maa-alue myytiin rakennusmaaksi 22.11.1978 allekirjoitetulla kauppakirjalla? Miksi kunta otti oikeudetta haltuunsa asianomaiselta väylältä kaadetut 30 yhtiölle kuulunutta runkoa? Noudatettiinko rakennusluvan myöntämisessä rakennusjärjestystä? Oliko sopimussakon perintämenettelyssä huomauttamisen aihetta? Täyttikö kunnansihteerin rakennuspaikan tieyhteyttä koskeva tosiasioita vastaamaton ilmoitus Uudenmaan lääninhallitukselle rikoslain mukaisen teon tunnusmerkistön? Rakennustarkastajan lausuntojen ristiriitaisuudet ja mm. ilmoitus siitä, että tieyhteyden puuttuminen ei estä rakennusluvan saamista ja rakennustöiden aloittamista. Kenen tai keiden toimesta estettiin kunnanvaltuutettua tekemästä valtuustoaloite, joka koski kunnan toimenpiteitä kyseessä olevassa asiassa? Miksi lääninhallituksen lainvastaiseksi epäilty toiminta on jätetty kokonaan vaille huomiota?

Apulaisoikeuskansleri Jukka Pasanen ja apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskinen eivät vuoden 1992 kanteluratkaisuja tehdessään ole selvittäneet kommandiittiyhtiön kanteluissa yksilöityjä tietoja Lohjan kunnan virkamiesten laiminlyönneistä ja toimenpiteistä. He eivät myöskään ole riittävästi syventyneet kaikkiin sellaisiin seikkoihin, jotka olisivat saattaneet antaa aiheen ainakin huomautusten antamiseen virkavelvollisuuksien vastaisesta toiminnasta. Riittämättömästi, tuskin lainkaan, on selvitetty sitä, miten on arvioitava hyvän hallintotavan kannalta tai harkintavallan väärinkäyttöä koskevan kiellon kannalta sitä, että kunta ryhtyy perimään sopimussakkoa, jolle se on itse rakentanut edellytykset.

Kuten perustuslakivaliokunnan mietintöön liitetystä apulaisoikeuskanslerin lausunnosta käy ilmi, hän siirsi ensimmäisen kantelun Uudenmaan lääninhallitukselle vuonna 1984. Toisen kantelun apulaisoikeuskansleri ratkaisi vuonna 1987 todeten, ettei hänellä ole huomauttamista Uudenmaan lääninhallituksen päätöksen lopputulokseen nähden ja että kyseessä on yleisen alioikeuden ratkaistaviin riita-asioihin kuuluva asia. Kolmannen kantelun ratkaisussa apulaisoikeuskansleri katsoi, ettei yksilöityä virkavirhettä ole tuotu esiin eikä asia antanut aihetta enempiin toimenpiteisiin.

Apulaisoikeusasiamies Pirkko K. Koskinen puolestaan lausui, että vuonna 1978 allekirjoitetusta kauppakirjasta ja sitä koskevista neuvotteluista on kulunut niin paljon aikaa, ettei ole ollut mahdollista selvittää kaikkia asioita ja siksi niitä ei ole tutkittukaan. Apulaisoikeusasiamies näyttää kyllä selvittäneen rakennusluvan myöntämisen jälkeen tapahtunutta mutta ei sen sijaan lainkaan syitä ja menettelyä, jotka pitkittivät rakennusluvan myöntämistä eli hän ei tutkinut sopimussakon perimisen edellytyksiä. Edelleen apulaisoikeusasiamies lausuu: "Kunta ryhtyi perimään kauppakirjassa sovittua, sittemmin kiistanalaiseksi muodostunutta sopimussakkoa vasta vuonna 1986 - -." Siis hän ei havainnut sitä, että kunta ryhtyi perintätoimiin jo 18.12.1981, jolloin ei vielä ollut olemassa edes lainmukaisia edellytyksiä rakennusluvan saamiselle. Vielä apulaisoikeusasiamies lausui, että "uudistettu kantelu ei antanut minulle aihetta toimenpiteisiin".

Minusta myös näiden lausumien perusteella on oikeutettua väittää, että Jukka Pasanen ja Pirkko K. Koskinen eivät selvittäneet riittävästi yhtiön kanteluissa esitettyjä tietoja Lohjan kunnan viranomaisten toimenpiteistä ja laiminlyönneistä eivätkä he näin ollen ole virkansa edellyttämällä tavalla riittävästi syventyneet kaikkiin asiaan liittyviin seikkoihin, kuten perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa mainitaan.

Vaikka perustuslakivaliokunnan mietintöön sisältyy kritiikkiä Lohjan kunnan viranomaisten toimintaa kohtaan, mielestäni siinä kuitenkin esiintyy myös aiheetonta hyväuskoisuutta ja hyväksymistä niin Lohjan kunnan viranomaisten kuin myös korkeimpien lainvalvojien toimiin nähden. En ole samaa mieltä perustuslakivaliokunnan mietinnössä esitetystä seuraavasta mielipiteestä: "Valiokunnan mielestä tapahtumien ajoittumisen perusteella voidaan päätellä, että rakennuslupaviranomainen katsoi edellä mainitussa rakennusasetuksen kohdassa tarkoitetun seikan täyttyvän riittävästi kunnan otettua kaavatiealueen haltuunsa." Haltuunottohan tapahtui 27.8.1981.

Perustuslakivaliokunnan käsityksen mukaan työekonomisista syistä on hyväksyttävää ja aivan välttämätöntä, ettei uusitun kantelun johdosta ryhdytä uuteen tutkintaan. Miten käy oikeusturvan tällaisen käytännön vallitessa varsinkin silloin, kun ensimmäinen kantelu on jätetty lainmukaisesti tutkimatta? Vastalauseen kolmanneksi viimeinen kappale on tarkoitettu vastaehdotukseksi perustuslakivaliokunnan mietinnön kolmanneksi viimeiselle täyskappaleelle, jossa esiintyvä lievä kritiikki kanteluratkaisuja kohtaan on mielestäni hampaattoman pehmeää, ja siksi halusin tuota kritiikkiä koventaa.

Herra puhemies! Tässä ovat ne perustelut, minkä johdosta päädyn sellaiseen lopputulokseen, että tämä asia ei ole vielä raukeava. Siis ehdotan poiketen puheenjohtaja Niinistön äsken esittämästä, että asia ei ole raukeava, mikä tarkoittaa käsittelyn jatkamista.

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Puutun vain ed. Laineen puheenvuoron viimeisiin osiin, joissa hän toteaa, että hän ei tiettyihin seikkoihin valiokunnan mietinnössä voi yhtyä.

Kun valiokunta lausuu, että valiokunnan mielestä tapahtumien ajoittumisen perusteella voidaan päätellä, että rakennuslupaviranomainen katsoi edellä mainitussa rakennusasetuksen kohdassa tarkoitetun seikan täyttyvän riittävästi kunnan otettua kaavatiealueen haltuunsa, niin tämähän on hyvin voimakas kannanotto kommandiittiyhtiön puolesta. Rakennusviranomaisethan olivat asiakirjoissa esittäneet aivan päinvastaista kantaa. Toisaalta tämän kannan ylimenevää kantaa on kovin vaikea Suomen rakennuslainsäädännön perusteella perustella. Mutta nimenomaan juuri tästä seikasta johtuen, kuten totesin, kommandiittiyhtiölle jäi vain kolme kuukautta aikaa täyttää se sopimusvelvoite, johon oli tarkoitus jättää aikaa kolme vuotta.

Mitä tulee työekonomisiin seikkoihin, valiokunnan mietintö sisältää sen ajatuksen, että jos viranomaiselle, joka on ratkaissut kerran asian, tuodaan asia uudelleen eikä siinä yhteydessä tilanne ole muuttunut ensimmäisestä ratkaisusta, niin on aika luontevaa, että viranomainen voi ensimmäistä ratkaisua käyttää toisen ratkaisun pohjana. Voisi sanoa paremminkin niin, että olisi aika omituista, jos samalla näytöllä samassa asiassa toinen ratkaisu oleellisesti poikkeaisi ensimmäisestä. Silloin se tietysti osoittaisi, että ensimmäinen tai toinen oli väärin.

Minulle jäi epäselväksi, tarkoittaako ed. Laine väittää, että tässä on menetelty lainvastaisesti ja että tässä olisi menetelty ilmeisesti lainvastaisesti.

Ed. M ä k e l ä : Arvoisa puhemies! Ensimmäiseksi kannatan ed. Laineen ehdotusta asian käsittelyn jatkamisesta. Myöskään minun mielestäni tämä asia ei ole loppuun käsitelty. On erittäin helppo yhtyä niihin näkemyksiin, joita

ed. Laine täällä esitti ja joita myös SMP:n ed. Raimo Vistbacka allekirjoittamalla perustuslakivaliokunnan mietinnön vastalauseen on omalta osaltaan esittänyt.

Tällä hetkellä kansalaisten usko oikeuteen tässä maassa, oikeuden saamiseen ja ylipäätänsä kansalaisten oikeusturvaan on erittäin hataralla pohjalla ja horjuu pahasti. Jos nyt tämä asia jätetään täkseen — tässä valtakunnassa on monta muuta vastaavaa — niin uskon, ettei se ainakaan lisää uskon palautumista oikeuslaitokseen ja sen toimintaan. Elikkä tässä on ilmiselvästi tapahtunut erilaisia vääryyksiä Leo Lahtisen kohdalla, ja näen, että eräät virkamiehet ovat menetelleet hyvän hallintotavan vastaisesti, mistä on aiheutunut Leo Lahtiselle ja hänen yritykselleen huomattavia taloudellisia menetyksiä.

Olen erittäin huolestunut siitä, että yksityinen kansalainen, yksityinen yritys joutuu kärsimään taloudelliset tappiot itse. Jäänkin kysymään sitä, eikö tällaisesta virkamiesten menettelystä johtuvat taloudelliset haitat olisi syytä korvata Leo Lahtisen yritykselle. Toivon, että tämän asian käsittely jatkuu ja saa uudenlaisen käänteen tässä salissa.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Tämä on tyypillinen prosessi, jossa yksityinen ihminen yhteiskunnan ja byrokratian rattaissa oikeudenvastaisesti jauhetaan pieneksi, aiheutetaan suuret taloudelliset tappiot. Sen jälkeen eduskunnan perustuslakivaliokunta ja muut viranomaiset ovat knoppologialla ja pykäliin viittauksilla, oikeustermeillä pyrkineet selviämään asioista.

Kun kuuntelin älykkään ja arvostamani ed. Sauli Niinistön yleensä sujuvaa esitystä puhujankorokkeelta, tulin vakuuttuneeksi siitä, että hänkään ei uskonut omiin sanoihinsa tässä asiassa. Jo hänen lähtökohtansa, että Lohjan kunta esiintyisi tietyllä tavalla kahdenlaisena oikeushenkilönä, siviilioikeudellisesti ja hallinto-oikeudellisesti, kun se on tehnyt kaupan ensin, tehnyt siihen ehdon, ja näin ollen hallintopuoli kunnassa olisi tietyllä tavalla oma oikeushenkilönsä, ei pidä paikkaansa. Kunnan pitää yhtenä oikeushenkilönä vastata niistä sitoumuksista, mitkä kunnan taholta on virallisesti tehty ja päätetty.

Tällaisia on tuhansia ja taas tuhansia suomalaisessa yhteiskunnassa. Olen niitä päässyt katselemaan. Eduskunnan oikeusasiamiehen viraston ja oikeuskanslerin viraston päätös päätyy aina samanlaisten kiemuroiden jälkeen samaan loppuleimaan, ja päätös on se, että yhteiskunnassa yksilö, jonka pärstä ei ehkä miellytä eikä ole aikanaan miellyttänyt kunnallisia viranhaltijoita ja luottamusmiehiä, muserretaan.

Tämä on valitettavaa, ja olen äänestämässä myös ed. Laineen ehdotuksen puolesta ja uskon, että koko meidän ryhmämme tekee samoin. Toivon, että siihen yhtyy myös huomattava määrä tästä eduskunnasta eli sen verran edustajia, että asialle saadaan jatkokäsittely.

Ed. N i i n i s t ö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos vaikutti siltä, että en usko sanojani, mutta joudun toteamaan, että uskon niihin kaikissa tapauksissa enemmän kuin ed. Aittoniemen äskeisiin sanoihin.

Nimittäin juuri se seikka, että perustuslakivaliokunta katsoi, että kunnalla tuossa siviilioikeudellisessa sopimuksessa on ollut myös hallinto-oikeudellinen ote, puhuu kommandiittiyhtiön puolesta ja perustuslakivaliokunnan mietinnössään esittämän arvion puolesta. Kun kunta ainoastaan ja nimenomaan sille uskotun hallintovallan puitteissa saattoi tämän tiekysymyksen ratkaista — kellään muulla ei ole valtaa lähteä tekemään haltuunottoja — niin tämä nimenomaan korostaa kunnan vastuuta tässä asiassa.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean lyhyesti, että jos kunta tekee kaupat, asettaa siihen ehdot, niin sillä on velvollisuus luoda myös mahdollisuudet, että kaupan vastapuoli pystyy normaalilla tavalla ehtoja noudattamaan.

Ed. Niinistön puheenvuoro oli vielä huonompi kuin hänen aikaisemmat puheenvuoronsa korokkeelta.

Ed. K a a r i l a h t i : Arvoisa puhemies! On totta, että usein yksityinen henkilö, kun toisena osapuolena on julkisen sektorin viranhaltija, kuten tässä tapauksessa kunta, on käytännössä heikommassa asemassa. Nyt esitetty muistutuskirjelmä ja sen tutkiminen perustuslakivaliokunnassa perustuivat ministerivastuulain 2 §:ään. Kuten valiokunnan mietinnössä todetaan, on menetelty väärin, mihin voin yhtyä hyvin vahvasti. On syytä antaa moitetta, mutta onko menetelty selvästi lainvastaisesti?

Asiantuntija- ja asianosaisten kuulemisten perusteella kannatan perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan Sauli Niinistön ehdotusta, että asia on raukeava.

Ed. N i k u l a : Arvoisa puhemies! Mitä yleisesti tulee oikeusasiamiehen ja apulaisoikeusasia-

miehen lainvalvontatoimintaan, niin kertomuksia tarkastettaessa perustuslakivaliokunnassa ja myös täällä eduskunnassa on voitu todeta, että yhä suuremmassa osassa asia ei raukea sillä tavoin kuin ed. Aittoniemi täällä sanoi, vaan kantelu johtaa lainvalvojien kannanottoihin. Tosin nämä tapaukset ovat vähemmistönä, mutta ne eivät ole mitenkään merkittävä vähemmistö.

Perustuslakivaliokunnan tutkinnassa on selvitetty se muistutuskirjelmässä esitetty huomautus, ovatko nämä lainvalvojat syventyneet asiaan sillä tavoin kuin heidän velvollisuutensa edellyttää. Olen perustuslakivaliokunnan enemmistön kanssa samaa mieltä, että näin on tapahtunut. Se, annetaanko Lohjan kunnan perintämenettelystä huomautus vai ei, jää näiden lainvalvojien omaan harkintaan. Sitä harkintaa perustuslakivaliokunta ei voi näiden lainvalvojien puolesta ryhtyä tekemään. Me tutkimme, noudattavatko lainvalvojat velvollisuuksia ja tarkkuutta.

Tapahtumat ovat tässä tilaisuudessa tulleet jokseenkin tarkkaan kuvatuiksi paitsi sitä seikkaa, että tuo kommandiittiyhtiö sai rakentamisvelvoitteelleen jatkoajan, jonka kuluessa se saattoi hakea rakennuslupaa, ja vasta jatkoajan kuluttua lähdettiin uudelleen perimään sopimussakkoa. Jatkoaikaa saadun selvityksen mukaan yhtiö osittain pyysi Lohjan kunnan omien viranomaisten ehdotuksen perusteella.

Täällä on viitattu lääninhallituksen lausuntoon, jossa esittelijän luonnos olisi ollut toisenlainen kuin mitä kirjoitus sitten antoi aihetta. Luonnos ei olisi johtanut, vaikka se olisi lausunnoksi tullut, siihen, että kunnan viranomaiset olisivat menetelleet lainvastaisesti. Se sisälsi yhden uuden havainnon tähän lausuntoon, joka sinänsä oli johtopäätöksiltään jokseenkin samansisältöinen.

Näin ollen, arvoisa puhemies, myös kannatan sitä, että asia raukeaa nyt.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Huomautusmenettelystä vielä lyhyesti. Huomautukset eivät Leo Lahtisen taskuja paljon lämmitä, kun siellä on varmasti kymmenientuhansien markkojen tappiollinen aukko. Jos sinne laittaa yhden huomautuksen sulkemaan reiän taikka lämmittämään reittä, se ei kyllä onnistu. Nämä ovat tällaista oikeudellista knoppologiaa. Puhutaan sinne ja tänne hienoilla sanoilla ja sanoen, että "olisi saatettu antaa huomautus".

Kysymys on siitä, että kun toiselle ihmiselle on aiheutettu virheellisellä toiminnalla tappioita, ne pitäisi korvata. Koska viranomaiset ovat vielä paremmassa asemassa kuin yksityinen ihminen tai yrittäjä, niin on katsottava vielä siihen suuntaan, että on pidettävä yksityisen ihmisen puolta viranomaisia vastaan. Tässä pidetään viranomaisten puolta yksityistä ihmistä vastaan, joka on tässä yhteiskunnan hampaissa louhittavana ja on loppuun saakka varmasti louhittu.

Ed. L a i n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hyttysiä ei varmaan kannata kuurnia, mutta kun ed. Nikula on tavattoman tarkka ja harkitseva valtiopäivämies, niin mielestäni hän äsken erehtyi, kun hän sanoi, että ensimmäiset perintätoimet aloitettiin vasta sen jälkeen, kun rakentamisaikaan oli annettu pidennystä. Tosiasia kai oli kuitenkin niin, että ensimmäiset perintätoimet toimeenpantiin katselmuspäivänä, jolloin ei vielä ollut rakentamiseen annettu pidennystä. Mutta apulaisoikeusasiamies, jota äsken koetin lainata itse, myös arvioi näin, että perintätoimet alkoivatkin vasta vuonna 86. Mutta siinä apulaisoikeusasiamies oli erehtynyt, ja ehkä tämä selittää sen, että ed. Nikula myös äsken erehtyi.

Ed. N i k u l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos sanoin sillä tavoin kuin ed. Laine huomautti, niin todellakin sanoin väärin. Tarkoitin perintätoimilla sitä, että asia haastettiin oikeuteen. Kyllä lasku lähetettiin silloin, kun ensimmäinen määräaika päättyi, mutta sen jälkeen tuo lasku ikään kuin mitätöitiin, koska yhtiö sai uuden määräajan lupavelvoitteen täyttämiselle.

Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuorosta sanoisin, että minäkin puhun tässä huomautuksesta sen takia, että myös vastalauseessa puhutaan huomautuksesta. Nyt täällä on esitetty, että asia ei heti raukeaisi. Minusta on tarpeetonta jatkaa tätä asiaa, koska tähän ei ole saatavissa enää uutta selvitystä. Perustuslakivaliokunta pyysi lainvalvojilta kahteenkin kertaan selvityksiä ja kuuli heitä myös henkilökohtaisesti, eikä näissä puheenvuoroissa, joissa toivotaan tämän asian jatkuvan tässä salissa, ole tuotu yhtään uutta sellaista kysymystä esille, jota ei olisi jo perustuslakivaliokunnan käsittelyssä perinpohjin tutkittu.

Ed. N i i n i s t ö : Herra puhemies! Minua aika lailla ihmetyttää se, että nyt pyritään antamaan kuva, että tämä prosessi olisi jollain tavalla jatkettavissa. Me kaikki tiedämme, että se voi jatkua tässä salissa vain sillä tavalla, että apulaisoikeusasiamies ja apulaisoikeuskansleri tulisivat antamaan saman vastineen kuin minkä he ovat jo perustuslakivaliokunnalle antaneet.

Niin kuin totesin, perustuslakivaliokunnassa ei yksikään jäsen pyrkinyt väittämään, että tässä asianomaiset lainvalvontaviranomaiset olisivat menetelleet lainvastaisesti saati ilmeisen lainvastaisesti. Myöskään täällä salissa kukaan niistä, jotka nyt haluavat "prosessin" jatkuvan, ei ole tällaista väitettä esittänyt. On viitattu siihen, että pitäisi saada vahingonkorvauksia jne., täysin tietoisina siitä, ettei tämä sali voi tuomita mitään vahingonkorvauksia.

Minusta tässä nyt vähän tuntuu siltä, että halutaan maalata kauniimpaa kuvaa omista ajatuksista kuin mitä ne ehkä ovatkaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Niinistö ed. Kaarilahden kannattamana ehdottanut, että asia on raukeava.

Ed. Laine ed. Mäkelän kannattamana on vastustanut raukeamisehdotuksen hyväksymistä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Niinistön ehdotuksen, että asia on raukeava, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on raukeamisehdotus hylätty.

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 103 jaa- ja 18 ei-ääntä; poissa 78. (Ään. 12)

Eduskunta on hyväksynyt ed. Niinistön ehdotuksen, että asia on raukeava.

Asia on loppuun käsitelty.

36) Ehdotukset laeiksi leimaverolain muuttamisesta sekä verotuslain 131 §:n, perintö- ja lahjaverolain 65 §:n ja liikevaihtoverolain 134 §:n 2 momentin kumoamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 141
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 46.

Keskustelu:

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Kuten mietinnöstä näkyy, valtiovarainvaliokunta on muuttanut hallituksen esitystä. Olen tyytyväinen ja oikeastaan ylpeä siitä, että verojaosto tuki esitystäni yksimielisesti lakkauttamalla tsaarinaikaisen menettelyn, jossa jokikisestä peliautomaatista ja marketeissa sijaitsevista keinuhevosista on pitänyt maksaa joka kuukausi leimavero ja hakea niille erikseen lupa. Näiden yksityisten automaattien osalta bruttotulo valtiolle on vuosittain ollut noin 2,75 miljoonaa markkaa ja nettotulo on taatusti ollut negatiivinen, kun ottaa huomioon, että poliisikamareilla on käsitelty jättimäisiä asiakirjanippuja kuukausittain ja lyöty leimoja jokikiseen proobuskaan kuin Venäjällä ikään. Voimassa ollut käytäntö on ollut täysin menneestä maailmasta, ja nyt verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa tehty muutos siirtää tältä osin Suomen nykypäivään.

Arvoisa puhemies! En kuitenkaan usko, että tämä menettely olisi viimeinen reliikki tsaarinaikaisesta hallintotavasta. Niin kauan kuin virkamiehet joutavat pyörittämään tämän tyyppistä joutavanaikaista lupaprosessia, en usko, että löysät olisi puristettu pois hallinnosta.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Olen ed. Luukkaisen kanssa aivan eri mieltä tästä leimaverolain yksityiskohdasta, jonka hän edellä puheenvuorossaan totesi. Valtiovarainvaliokunnan verojaostohan poisti yksimielisesti, niin kuin ed. Luukkainen totesi, leimaverot näiltä huvipeleiltä. Tästä aiheutuu valtiolle runsaan 2 miljoonan markan verotulojen menetys.

Esitin valtiovarainvaliokunnan kokouksessa, että tässäkin kohden mentäisiin hallituksen esityksen mukaisesti, mutta esitykseni hävisi valiokunnan äänestyksessä, eli siis oikeastaan hallitus hävisi tässä asiassa.

En halua tästä tehdä sen suurempaa numeroa, mutta totean kuitenkin harmilla ja pahoituksella sen, että meitä hallituspuolueiden kansanedustajia paimennetaan hyvin tehokkaasti eduskunnassa puolustamaan hallituksen esityksiä, niin että ne tulevat täällä muuttamattomina hyväksytyiksi, mutta aina tämän laatuisissa asioissa, joka nytkin on kysymyksessä, sallitaan tällaiset poikkeamiset hallituksen esityksistä. Harmittelen tätä siksi, että tällaiset jonkun mielestä pienet asiat ja pelkästään raha-asiat ovat meille monille kansanedustajille myöskin periaatteellisia asioita.

Arvoisa puhemies! Aikana, jolloin kansalla on leipähuolia, tämä eduskunta järjestää kansalle sirkushuveja entistä helpommalla.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Alarannalle varmaan

kannattaa kertoa se, että nämä automaatit eivät kuitenkaan tule täysin verovapaiksi vaan niihin kohdistuu ensi vuonna poliisin suoritemaksu, ja sen jälkeen, kun arvonlisävero astuu voimaan, ne ovat myös sen alaisia. Tällä menettelyllä, mitä nyt verojaostossa ja valtiovarainvaliokunnassa on hyväksytty, poistetaan niiltä vain leimavero, joka kohdistuu kuukausittaiseen lupaan ja jonka nettovaikutus valtiolle on taatusti ollut negatiivinen, koska se on pyörittänyt byrokraattista prosessia poliisipiireissä todella mahtavassa määrin.

Kun tästä käytiin asiantuntijakuulemista läpi, niin pelkästään yksi automaattifirma pystyi osoittamaan paksun nipun papereita, joka heiltä pitää pyöriä kerran kuukaudessa poliisipiirin kautta. Siinä ei todellakaan ole ollut mitään järkeä.

Ed. S a s i : Arvoisa puhemies! Haluan todeta kuten ed. Luukkainenkin, että todella suuresti verojaostossa hämmästyimme, kun näimme, minkälaista lupabyrokratiaa Suomessa vielä tänä päivänä voi olla olemassa. Yksinkertaisiin peliautomaatteihin ja vastaaviin joudutaan joka kuukausi poliisilta hakemaan lupa melkoisella kaavakkeella. Poliisi käsittelee sen ja siihen uhrataan valtavasti aikaa ja myöskin luvan käsittelystä peritään maksu. Niin kuin ed. Luukkainen sanoi, ensi vuonna on kaksi muutakin maksua ja veroa olemassa näille automaateille eli monenkertaisia veroja peritään. Tietysti tässä suhteessa on tarkoituksenmukaista se, että tällainen mahdoton lupabyrokratia pyritään yksinkertaistamaan ja myöskin maksut mahdollisimman pitkälti yhdenmukaistamaan.

Kun tästä pyrittiin saamaan selvitystä, voitiin todeta, että myöskin sisäministeriössä on lähdetty siitä, että lupabyrokratiaa pitää yksinkertaistaa. Mutta he kertoivat, että tarkoitus on kytkeä lupabyrokratian yksinkertaistaminen yleisistä kokouksista annetun lain uudistamiseen, ja tietysti silloin saatoimme oivaltaa, että koko muutosprosessi kestää varmasti muutaman vuoden. Tällä muutoksella, jolla leimaverosta luovutaan, haluttiin olennaisesti vauhdittaa byrokratian yksinkertaistamisprosessia. Voi sanoa, että se palaute, mitä on tullut kentältä, jossa todella nähdään, kuinka mieletön tämä byrokratia on, on ollut varsin positiivista verojaoston tekemän muutoksen jälkeen.

Ed. A l a r a n t a : Herra puhemies! Haluan todeta edellisten puheenvuorojen johdosta sen, minkä sanoin jo aikaisemmin, että eivät nämä asiat meille kaikille edustajille ole pelkästään raha-asioita. Kuulostaa siltä, että ed. Luukkaiselle ja ed. Sasille ne ovat pelkästään sellaisia. Tällaisiin asioihin liittyy myöskin periaatekysymyksiä, ja sitä halusin puheenvuorollani korostaa. En aio tehdä tästä poikkeavaa esitystä, niin että eduskunnan aikaa säästyy äänestykseltä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

37) Ehdotukset laeiksi mittayksiköistä ja mittanormaalijärjestelmästä sekä mittayksiköistä ja mittaamisvälineiden vakaamisesta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 231
Talousvaliokunnan mietintö n:o 39

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 39.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

38) Ehdotukset laiksi kuluttajansuojalain muuttamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 360/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 40

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 40.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

seuraavaan täysistuntoon:

39) Lakivaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 144)

40) Lakivaliokunnan mietintö n:o 16 (HE 189)

tämän kuun 17 päivänä pidettävään täysistuntoon:

41) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 16 (K 16/1992 vp)

seuraavaan täysistuntoon:

42) Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 20 (HE 245)

43) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 15 (HE 119)

44) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 77)

45) Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 241)

P u h e m i e s : Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään kello 16.55.

Täysistunto lopetetaan kello 16.43.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen